

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Martina Švomová

Veřejný ochránce práv JUDr. Otakar Motejl

Bakalářská práce

Olomouc 2011

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Veřejný ochránce práv JUDr. Otakar Motejl vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 1. 12. 2010

Švomová Martina

Bakalářská práce vychází z právní úpravy platné a účinné ke dni zpracování dané práce.

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Aleně Hálkové za odborné vedení, cenné rady a připomínky při psaní dané práce a také za seznámení s fungováním Kanceláře veřejného ochránce práv.

Obsah

1	ÚVOD	7
2	VYMEZENÍ INSTITUCE OMBUDSMANA	9
2.1	POJEM OMBUDSMAN.....	9
2.2	KLASIFIKACE OMBUDSMANŮ	10
2.2.1	<i>Ombudsman moci zákonodárné, ombudsman moci výkonné a zvláštní ombudsman</i>	10
2.2.2	<i>Ombudsman nepravý a ombudsman pravý</i>	10
2.2.2.1	<i>Ombudsman všeobecný a ombudsman speciální</i>	11
2.2.2.2	<i>Skandinávský model, britský model a africký model</i>	11
3	VZNIK INSTITUCE V ČESKÉ REPUBLICE	12
4	ZÁKON O VEŘEJNÉM OCHRÁNCI PRÁV	14
4.1	ČÁST PRVNÍ, OBECNÁ USTANOVENÍ	14
4.1.1	<i>Věcná působnost VOP</i>	14
4.1.2	<i>Principy dobré správy</i>	15
4.1.3	<i>Osobní působnost VOP</i>	17
4.1.3.1	<i>Pozitivní vymezení</i>	17
4.1.3.2	<i>Negativní vymezení</i>	18
4.1.3.3	<i>Shrnutí</i>	18
4.1.4	<i>Ustanovení do funkce</i>	19
4.1.5	<i>Zajištění nezávislosti a nestrannosti</i>	19
4.1.6	<i>Diskriminace</i>	19
4.1.7	<i>Antidiskriminační zákon</i>	20
4.1.7.1	<i>Předmět úpravy</i>	21
4.1.7.2	<i>Základní pojmy</i>	21
4.1.7.3	<i>Přípustné formy rozdílného zacházení</i>	21
4.1.7.4	<i>Právní prostředky ochrany</i>	21
4.1.7.5	<i>Dokazování</i>	22
4.2	ČÁST DRUHÁ, ČINNOST OCHRÁNCE.....	22
4.2.1	<i>Podněty</i>	22
4.2.1.1	<i>Formální a obsahové náležitosti podnětu</i>	23
4.2.1.2	<i>Odložení podnětu</i>	24
4.2.2	<i>Průběh šetření VOP</i>	24
4.2.3	<i>Opatření k nápravě</i>	25
4.3	ČÁST TŘETÍ, ZVLÁŠTNÍ OPRÁVNĚNÍ A POVINNOSTI OCHRÁNCE	26

4.3.1	<i>Oprávnění</i>	26
4.3.2	<i>Povinnosti</i>	26
4.4	ČÁST ČTVRTÁ, ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ.....	27
4.4.1	<i>Kancelář veřejného ochránce práv</i>	27
5	JUDR. OTAKAR MOTEJL	29
6	PRÁCE JUDR. OTAKARA MOTEJLA	31
6.1	ZÁVĚREČNÉ STANOVISKO VOP VE VĚCI POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ ZE ZDRAVOTNICKÉ DOKUMENTACE PŘÍBUZNÝM O PŘÍČINÁCH ÚMRTÍ ZESNULÉHO.....	31
6.1.1	<i>Stručný přehled událostí</i>	31
6.1.2	<i>Šetření a opatření k nápravě</i>	31
6.2	ZÁVĚREČNÉ STANOVISKO VOP VE VĚCI STERILIZACÍ PROVÁDĚNÝCH V ROZPORU S PRÁVEM A NÁVRHY OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ.....	32
6.2.1	<i>Stručný přehled událostí</i>	32
6.2.2	<i>Šetření</i>	33
6.2.3	<i>Opatření k nápravě</i>	34
6.3	ZÁVĚREČNÉ STANOVISKO V ŠETŘENÍ VEDENÉM Z VLASTNÍ INICIATIVY VE VĚCI POSTUPU POLICIE ČR PROTI ÚČASTNÍKŮM CZECHTEKU 2005.....	34
6.3.1	<i>Stručný přehled událostí</i>	34
6.3.2	<i>Šetření</i>	35
6.3.3	<i>Opatření k nápravě</i>	36
6.4	DOPORUČENÍ VOP K NAPLŇOVÁNÍ PRÁVA NA ROVNÉ ZACHÁZENÍ S ŽADATELI O PRONÁJEM OBECNÍHO BYTU.....	36
7	VZTAH VOP A STÁTNI MOCI	38
7.1	MOC SOUDNÍ.....	38
7.1.1	<i>Ústavní soud</i>	39
7.2	MOC VÝKONNÁ.....	40
7.3	MOC ZÁKONODÁRNÁ.....	40
8	OTÁZKA ÚSTAVNÍHO ZAKOTVENÍ INSTITUCE	41
9	PRÁVNÍ ÚPRAVA INSTITUCE VE VYBRANÝCH STÁTECH	43
9.1	ŠVÉDSKÉ KRÁLOVSTVÍ.....	43
9.2	SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO ÍRSKA.....	43
9.3	SLOVENSKÁ REPUBLIKA.....	44
10	ZÁVĚR	45
11	BIBLIOGRAFIE	46

1 Úvod

Tématem dané bakalářské práce je Veřejný ochránce práv JUDr. Otakar Motejl. Instrukce ombudsmana byla do právního řádu České republiky vtělena dne 30. prosince 1999 zákonem č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, přičemž inspirací k zakotvení této se staly demokratické státy Evropy. Přes mnohé diskuze v odborných i politických kruzích o nutnosti či vhodnosti instituce, které předcházely přijetí daného zákona, můžeme dnes po deseti letech fungování instituce konstatovat, že plní nezastupitelnou funkci při ochraně a zachování demokratického právního státu.

Cílem práce je přiblížit činnost JUDr. Otakara Motejla jako veřejného ochránce práv. Část práce je tedy věnována případům JUDr. Motejla, součástí je také jeho stručný životopis. Jak již bylo řečeno, instituce ombudsmana byla zřízena zákonem č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, proto je také danému zákonu věnována rozsáhlá kapitola předkládané práce. Domnívám se, že k pochopení celé problematiky této instituce je nutné uvést stručný historický exkurz a také vymezit postavení veřejného ochránce práv v rámci státní moci. Proto je v práci pojednáno i o těchto aspektech.

Předkládaná práce je členěna do jedenácti kapitol, přičemž první kapitola je kapitolou úvodní. Následuje vymezení instituce ombudsmana, kdy je stručně popsán vznik a dále možné klasifikace této instituce. Třetí kapitola je věnována vzniku instituce v České republice. Dále ve čtvrté kapitole je pojednáno o zákoně č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů. Zde se zabýváme jak jednotlivými ustanoveními daného zákona, tak principy dobré správy a diskriminací. V páté kapitole nalezneme životopis JUDr. Otakara Motejla, následuje šestá kapitola, která se zabývá jeho nejznámějšími případy. Sedmá kapitola vymezuje vztah ombudsmana ke třem složkám státní moci, tedy k moci soudní, výkonné a zákonodárné. Následuje zamyšlení nad možností zakotvení institutu v ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Devátá kapitola obsahuje právní úpravu instituce ve vybraných státech. Poté následuje závěr a bibliografie. Jednotlivé kapitoly jsou dále logicky členěny do podkapitol, členění je značně podrobné z důvodu dobré orientace v celé práci.

Téma ombudsmana je zpracováno především v odborných časopisech. Jedná se zejména o publikace z let předcházejících přijetí zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, kde se autoři zaměřují na vymezení dané instituce v jiných státech, polemizují o nutnosti zavedení této instituce v České a Slovenské Federativní republice resp. v České republice. Dále se jedná o publikace vydané v následujících dvou

letech po přijetí daného zákona. Články v těchto publikacích hovoří především o samotném fungování této instituce, přibližují nový institut nejen odborné, ale i laické veřejnosti.

Otázka použitých zdrojů byla naznačena již v předcházejícím odstavci. Jedná se o články v odborných časopisech, dále o monografii Mgr. Šabatové a příspěvky z mezinárodní vědecké konference na téma Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti konané dne 14. května 2002 v Brně. Dále bylo čerpáno z právních předpisů vztahujících se k danému tématu. Byly použity také internetové zdroje.

V dané práci je užitá popisná metoda, kdy je čtenář seznámen se základními pojmy a kdy jsou tyto pojmy vymezeny. Dále komparativní metoda především v podkapitole Ústavní soud a kapitole Otázka ústavního zakotvení instituce, kde jsou srovnány různé pohledy na vymezenou problematiku. Samozřejmostí je užití metody třídění, kdy celá práce je systematicky členěna, kritériem zvoleného členění je logická návaznost textu.

2 Vymezení instituce ombudsmana

2.1 Pojem ombudsman

Ombudsman je slovem švédského původu. Kořeny patrně nalezneme ve středověkém „umbup“ značící moc či autoritu.¹

Přes římské tribuny lidu a středověké panovníky, kteří vykonávali některé činnosti podobné činnostem ombudsmana, se dostáváme k roku 1713, kdy švédský král Karel XII. pověřil prvního ombudsmana dohledem nad chováním královských úředníků. V ústavě z roku 1809, kde nalezneme první právní zakotvení této, je instituce vymezena „jako orgán parlamentu dohlížející na to, jak soudci, vládní a ostatní úředníci zachovávají zákony a jiné právní předpisy.“ Ústavu poté doplnil zákon o instrukcích pro ombudsmana, který zpřesňuje působnost a pravomoci.²

Důvodem k zakotvení instituce byla zřejmě liberalizace společnosti v souvislosti s přijetím švédských ústavních dokumentů. „V publikaci vyšlé u příležitosti ústavní reformy se poznamenává jen mimochodem, že společná i individuální práva lidu musí být chráněna i pozorovatelem, který sleduje dodržování zákonů soudci a státními úředníky.“³

V 70., 80. a 90. letech 20. století dochází k rozvoji instituce. V určitých modifikovaných formách se objevuje téměř ve stech státech světa pod různým označením. K faktu rozšiřování přispěly zřejmě i mnohé mezinárodní dokumenty, jmenovitě Doporučení Výboru ministrů členských států Rady Evropy o instituci ombudsmana nebo Rezoluce Výboru ministrů o spolupráci ombudsmanů členských států navzájem a s Radou Evropy.^{4 5}

V odborné literatuře nalezneme různá vymezení daného pojmu. „Ombudsman je nezávislou a nestrannou osobou volenou parlamentem, která na základě stížností nebo z vlastní iniciativy a poměrně neformálně šetří namítanou nezákonnost nebo jiná pochybení v jednání veřejné správy.“⁶

„Úřad zřízený ústavou, legislativním aktem nebo parlamentem, v jehož čele stojí nezávislý, vysoce postavený veřejný činitel, odpovědný zákonodárnému sboru nebo parlamentu, který přijímá stížnosti občanů na vládní úřady, úředníky a zaměstnance,

¹ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 5.

² *Www.ochrance.cz* [online]. 2010 [cit. 2. listopadu 2010]. Historie institutu ombudsmana. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav/historie/>>.

³ SKÁLA, Josef. Postavení a kompetence ombudsmana v ústavně - politickém systému kapitalistických států. *Právník*, 1989, č. 9 - 10, s. 782.

⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 5.

⁵ *Www.ochrance.cz* [online]. 2010 [cit. 2. listopadu 2010]. Historie institutu ombudsmana. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav/historie/>>.

⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 351.

nebo který jedná ze své vlastní iniciativy, a který má pravomoc vyšetřovat, doporučovat nápravná opatření a vydávat zprávy.“ ...

... Profesor D. C. Rowat ve své práci o švédském ombudsmanovi poukazuje na základní znaky této instituce. Jedná se o funkcionáře parlamentu, který je politicky nezávislým a nestranným vyšetřovatelem. V rámci své činnosti provádí šetření i z vlastní iniciativy, nemá však oprávnění rušit či měnit rozhodnutí orgánů. Postupuje neformálně, rychle a levně.⁷

„Činnost ombudsmana charakterizují tři základní znaky: 1. přijímá a prošetřuje stížnosti na činnost státní správy, 2. nemá právo měnit nebo rušit správní rozhodnutí, nevykonává v tomto smyslu přímou kontrolu a 3. je naprosto nezávislý, zejména na exekutivní moci.“⁸

2.2 Klasifikace ombudsmanů

2.2.1 Ombudsman moci zákonodárné, ombudsman moci výkonné a zvláštní ombudsman

Klasifikovat tuto instituci lze z různých pohledů. První možností je dělení na ombudsmana moci zákonodárné, ombudsmana moci výkonné a zvláštního ombudsmana. Ombudsman moci zákonodárné neboli parlamentní či legislativní ombudsman je největší skupinou. Jedná se o historicky nejstarší, klasický model. Je zpravidla volen nejvyšším zastupitelským sborem, ke kterému má určité zákonem vymezené vztahy. Ombudsman moci výkonné je jmenován předsedou vlády popřípadě hlavou státu. Zvláštní ombudsman je součástí buď moci zákonodárné, nebo výkonné. Tomu kterému orgánu je poté odpovědný či podřízený.⁹

2.2.2 Ombudsman nepravý a ombudsman pravý

Dále můžeme ombudsmany dělit na nepravé a pravé. Vládní a zvláštní ombudsman subordinovaný moci výkonné je tzv. nepravý ombudsman. Této instituci totiž chybí základní znak, kterým je nezávislost. Parlamentní ombudsman je ombudsmanem pravým. Přestože je zde určitá míra povinností vůči parlamentu, nemůžeme hovořit o podřízenosti či výkonné složce parlamentu.¹⁰

---

⁷ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 3.

⁸ SKÁLA, Josef. Český ombudsman. *Právník*, 1998, č. 2, s. 90.

⁹ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 7 - 9.

¹⁰ Tamtéž.

2.2.2.1 Ombudsman všeobecný a ombudsman speciální

Pravé ombudsmany lze dále členit na všeobecné a speciální, přičemž všeobecní jsou ústřední, zemští a místní.

Co se týče zemských ombudsmanů, ty nalezneme ve federacích. Působí vedle ústředních, tedy federálních ombudsmanů. Svoji činnost pak vykonávají na zemské úrovni. Místní ombudsman se zabývá stížnostmi na místní orgány.¹¹

2.2.2.2 Skandinávský model, britský model a africký model

Dle možnosti přístupu k ombudsmanovi rozlišujeme skandinávský a britský model. Toto členění se týká parlamentních ombudsmanů. V prvním modelu je možné se na ombudsmana obrátit přímo, v druhém pak nepřímo, prostřednictvím podání k poslanci. Ten poté vysloví souhlas se šetřením ombudsmana.

Vedle těchto dvou modelů existuje ještě africký model, zde hovoříme o ombudsmanech moci výkonné a jedná se o kolektivní instituci.¹² Dané instituce vznikají v afrických státech po svržení diktátorských režimů a jejich úkolem je ochrana základních lidských práv a svobod.¹³

---

¹¹ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 7 - 9.

¹² Tamtéž, s. 10 - 11.

¹³ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman a jeho role při ochraně práv. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 15.

3 Vznik instituce v České republice

V roce 1990 byl přijat federální zákon č. 540/1990 Sb., o Generálním inspektorovi ozbrojených sil. Tímto zákonem byla v československém právním řádu zakotvena instituce, která s omezenou působností vykonávala některé funkce ombudsmana. V zákoně bylo totiž výslovně stanoveno, že „Generální inspektor vykonává inspekční činnost mimo jiné i v oblasti respektování lidské důstojnosti a občanských práv.“ Vojáci se mohli na inspektora obracet přímo, přičemž jim z tohoto důvodu nesměla hrozit žádná újma. Stejně jako dnes u veřejného ochránce práv (dále také jen „VOP“ či „ochránce“) i oprávnění Generálního inspektora mělo iniciační charakter. O činnosti měl dle daného zákona podávat zprávy zastupitelským sborům. Tento Generální inspektor byl volen Federálním shromážděním, funkční období bylo čtyřleté. Do rozpadu České a Slovenské Federativní Republiky (dále také jen „ČSFR“) však ke zvolení, a to i po opakovaných snahách, nedošlo. Vznikem samostatné České republiky (dále také jen „ČR“) již nebylo možné tento zákon aplikovat.

Pomineme-li tuto specifickou instituci, zřejmě první snahou o zakotvení instituce VOP byl vládní návrh zásad ústavního zákona o ochránci lidských a občanských práv ČSFR z roku 1992. Po připomínkovém řízení však k dalšímu kroku legislativního procesu nedošlo.^{14 15} V roce 1992 také vznikla petice několika signatářů Charty 77, která byla adresována předsedovi České národní rady Milanu Uhdemu. Autoři v ní vyzvali zákonodárce k začlenění instituce ombudsmana do připravované ústavy. V témže roce Občanské hnutí v čele s Jiřím Dienstbierem usilovalo o totéž. K příznivcům instituce patřil také Václav Havel, který hovořil o „instituci posledního odvolání“. V roce 1993 se požadavek zakotvení instituce v právním řádu objevil v politickém programu České strany sociálně demokratické.¹⁶

V roce 1995 byl skupinou poslanců předložen návrh zásad zákona o veřejném ochránci práv. „Daný návrh se na pořadu jednání parlamentních výborů ocitl v září 1995, tedy po nabytí účinnosti nového jednacího řádu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR (dále také jen „Poslanecká sněmovna“). V souladu s přechodnými ustanoveními tohoto jednacího řádu byl stažen z programu jednání výboru pro zdravotnictví a sociální péči.“ Tento návrh byl

---

¹⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 351 - 352.

¹⁵ Daný návrh zásad byl vypracován na základě usnesení Federálního shromáždění č. 272 ze dne 30. ledna 1992. Samotné zpracování tohoto návrhu bylo ovlivněno přípravou voleb, koncem legislativního období a možným zánikem státu. Je tedy zřejmé, že se objevila řada kompromisů, jmenujme kolegiální vedení úřadu ombudsmana šesti osobami, složitá procedura ustanovení. Srv. SKÁLA, Josef. Český ombudsman. *Právník*, 1998, č. 2, s. 96.

¹⁶ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 40 - 41.

následně předložen v pozměněných podobách ještě dvakrát, ani jednou však nedošlo k jeho přijetí.^{17 18}

V roce 1997 se objevil návrh komunistických poslanců o změně zákona o státním zastupitelství. Změna spočívala v rozšíření působnosti státního zastupitelství o kontrolní pravomoci vůči státní správě, připomínající funkce instituce ombudsmana. Návrh byl ve druhém čtení zamítnut.¹⁹

V programovém prohlášení vlády ČR z roku 1998 nalezneme úmysl předložit „návrh na doplnění Ústavy o institut veřejného ochránce lidských práv a svobod, který bude stejně jako ve většině členských států Evropské Unie soustavně sledovat stav a úroveň dodržování lidských práv, bude navrhopvat potřebné změny právního řádu a v konkrétních případech bude iniciovat řízení před správním, obecným a ústavním soudem.“ Návrh tohoto ústavního zákona předložen nebyl, v témže roce bylo ale iniciováno vypracování návrhu zákona o veřejném ochránci práv. Úkol byl svěřen vyučujícím Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Následný legislativní proces proběhl hladce a zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „zákon o veřejném ochránci práv“), byl schválen. Daný zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů 30. prosince 1999. Účinnosti nabyl 60. den po vyhlášení, tedy 28. února 2000.²⁰ VOP byl zvolen doktor Otakar Motejl a jeho zástupkyní magistra Anna Šabatová.²¹

---

¹⁷ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 2.

¹⁸ Příznivci instituce (především levicové a středové strany) argumentovali tím, že zakotvení v právním řádu je součástí doporučení ministrů Rady Evropy z roku 1995. Dalším argumentem bylo zrušení prokuratury, kdy se objevily oblasti bez ochrany práv a svobod jedinců. Jmenovitě se jednalo o místa výkonu trestu, vazby, ochranného léčení, ochranné výchovy. Naopak odpůrci (Občanská demokratická strana) argumentovali zbytečností instituce, kdy poukazovali na Ústavní soud, který dle jejich názoru plní funkci ochránce práv a svobod. Dále též možnou finanční náročností instituce. Srv. ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 42 - 43.

¹⁹ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 2.

²⁰ Daným zákonem vznikl nový kontrolní institut, který se ve vztahu k orgánům veřejné správy profileoval jako orgán její vnější kontroly. Srv. ONDRUŠ, Radek. *Prostředky dozoru nad detencí. Původní nebo upravené texty pro ASPI*, 2001.

²¹ SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 351 - 353.

4 Zákon o veřejném ochránci práv

Jak již bylo řečeno v předcházející kapitole, instituce VOP byla zřízena zákonem o veřejném ochránci práv. Považujeme proto za nutné pojednat o daném zákoně.

V rámci této kapitoly bude diskutováno o jednotlivých ustanoveních zákona o veřejném ochránci práv. Text je členěn systematicky dle jednotlivých ustanovení daného zákona. Blíže se zabýváme ustanoveními, která jsou v odborné literatuře zmiňována a analyzována jako klíčová či existují různé výklady těchto.

V souvislosti s přijetím tohoto zákona byl dále přijat zákon č. 18/2000 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, a vládní nařízení č. 165/2000 Sb., o některých opatřeních k provedení zákona o veřejném ochránci práv.²²

Daný zákon se člení do čtyř částí. V první nalezneme obecná ustanovení, tedy především vymezení instituce, působnost, způsob ustanovení do funkce, inkompatibilitu, imunitu. V části druhé jsou ustanovení týkající se samotné činnosti VOP. Část třetí se zabývá zvláštními oprávněními a povinnostmi ochránce. Část čtvrtá pak obsahuje závěrečná ustanovení.

4.1 Část první, obecná ustanovení

4.1.1 Věcná působnost VOP

„VOP působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod.“^{23 24}

K danému ustanovení by bylo vhodné zmínit následující. Lidé často chápou VOP jako instituci, která primárně slouží k ochraně základních lidských práv a svobod. Není tomu tak. Z citovaného vyplývá, že tuto instituci je nutné chápat v původním pojetí, tedy účelem je dohled nad dodržováním zákonů a jiných právních předpisů a ochrana před špatnou správou. Ochrana základních práv a svobod je v kompetenci soudů, především pak soudu Ústavního.²⁵

---

²² SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 351.

²³ § 1 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv.

²⁴ Dle Důvodové zprávy k návrhu zákona o veřejném ochránci práv, „VOP má plnit úlohu komplementárního prvku v systému pomoci občanům a dalším soukromým subjektům zvláště v případech, kdy neexistuje jiná účinná právní ochrana proti jednání (nečinnosti) správních úřadů a dalších veřejnoprávních subjektů.“

²⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 353.

Přesto je působnost ombudsmana pojímána z většího rozsahu, tedy má oprávnění zabývat se i porušováním základních práv a svobod. Problém nastává v okamžiku gramatického výkladu ustanovení, kdy může dojít k zúžení kompetence pouze na zásahy správy porušující práva a svobody. Volnějším výkladem sice dospějeme k závěru, že instituce má oprávnění zabývat se vedle základních práv a svobod tzv. špatnou správou, v tomto případě ale vyvstává otázka, zda nedochází k překrývání působnosti s ústavním soudem, protože fyzické osoby jsou oprávněny podat ústavní stížnost na porušení základních práv a svobod.²⁶

Stejný názor na šíři působnosti zastává doktor Kolman, když uvádí, že působnost VOP se obecně vztahuje k veřejným subjektivním právům ve sféře moci výkonné, nikoli pouze k základním právům a svobodám.²⁷

Jiný pohled na problematiku překrývání působnosti s Ústavním soudem zastává magistra Šabatová: dle vymezení věcné působnosti (§ 1 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv) je VOP povinen šetřit, zda nedošlo k zásahu do základních práv a svobod. Argumentem pro dané tvrzení je výklad pojmu demokratický právní stát (v § 1 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv), kdy součástí tohoto pojmu je neodmyslitelně pojem základní práva a svobody. Existence ústavního soudnictví v demokratickém právním státě nevyklučuje existenci jiných státních institucí k ochraně základních práv a svobod.²⁸

4.1.2 Principy dobré správy

Dále se budeme zabývat principy dobré správy (v § 1 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv). Jedná se o neurčitý právní pojem, přičemž „neurčité právní pojmy jsou ty, jejichž obsah nelze přesně jevově vymezit a dostatečně právně definovat. Jejich aplikace vždy závisí na odborném posouzení v každém jednotlivém případě. Zákonodárce vytváří veřejné správě prostor, aby zhodnotila, zda konkrétní situace patří do rozsahu určitého N.; současně však dbá na to, aby v zákonech byly alespoň uvedeny některé charakteristické znaky N., popř. umožňuje tak učinit v prováděcím předpise.“²⁹

Poprvé byl pojem principy dobré správy v českém právním řádu užit právě v zákoně o veřejném ochránci práv. Přestože jde tedy o pojem relativně nový a neurčitý, není nesrozumitelný. Konkrétní obsah totiž „určila“ Rada Evropy pomocí sjednocující činnosti. „Ve svém usnesení 77 (31) o ochraně práv jednotlivce ve vztahu k aktům veřejné správy definoval Výbor ministrů Rady Evropy minimální standard účastníků správního řízení.“ Jedná

²⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 5 - 6.

²⁷ KOLMAN, Petr. Veřejný ochránce práv ve vztahu k veřejné správě. *Veřejná správa*, 2005, č. 14, s. 10.

²⁸ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 84 - 85.

²⁹ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. 1488 s.

se o právo vyjádřit se ke skutečnostem, navrhnout důkazy, dále právo na informace o skutečnostech vedoucích k vydání správního aktu, a to před jeho vydáním, právo na právní pomoc či zastupování, právo na odůvodnění správního aktu, právo na poučení v případě odvolání se. Činnost v dané oblasti na úrovni Evropské unie se promítla také do českého právního řádu, kdy dne 21. března 2001 byl vládním usnesením přijat Kodex etiky zaměstnanců ve veřejné správě.³⁰ Daný Kodex se skládá z preambule, kde nalezneme základní hodnoty výkonu veřejné správy, tzn. zákonnost při rozhodování a rovný přístup ke všem osobám. Následujících 7 článků pojednává o hlavních požadavcích při práci správních orgánů.³¹

Sám VOP po pěti letech své praxe formuloval deset základních principů. Vycházel přitom z vlastních poznatků a zkušeností, dále z Evropského kodexu dobré správní praxe Evropské unie, z mezinárodních dokumentů.^{32 33} Jedná se o následující výčet.

1. Soulad s právem

Správní orgán postupuje v souladu s celým právním řádem ČR. Při nejednoznačném výkladu ustanovení dbá stanovisek nadřízeného úřadu a judikatury soudů.

2. Nestrannost

Úředník je povinen přistupovat ke všem fyzickým i právnickým osobám stejně a nečinit nedůvodné rozdíly. Každý postup řádně odůvodní.

3. Včasnost

Podání jsou vyřizována v přiměřeném čase bez zbytečných průtahů. O případném prodloužení je osoba vždy vyrozuměna, a to zároveň s důvodem průtahu a předpokládaném termínu vyřízení.

4. Předvídatelnost

Správní orgán naplňuje zásadu legitimního očekávání, tzn. obdobné či shodné případy rozhoduje stejně. Pokud v konkrétním případě nepostupuje dle ustálené praxe, uvede tento fakt s odůvodněním v rozhodnutí.

5. Přesvědčivost

Úředník je povinen v rámci řízení osobu přiměřeně informovat o zjištěných skutečnostech, o postupu orgánu a dále o povinnostech dané osoby. Při komunikaci přihlíží

---

³⁰ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 89 - 92.

³¹ *Www.vlada.cz* [online]. 21. března 2001 [cit. 13. října 2010]. Dokumenty vlády. Dostupné na <http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/88408E345B70E4B4C12571B6006DB7BB>.

³² ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 89 - 94.

³³ *Www.ochrance.cz* [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Principy dobré správy. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/stanoviska-ochrance/principy-dobre-spravy/>>.

k osobním poměrům dané osoby. A dále odůvodnění rozhodnutí je srozumitelné a jednoznačné. Osoba je také poučena o opravných prostředcích.

6. Přiměřenost

Do práv a oprávněných zájmů je zasahováno pouze v případech nutných k dosažení účelu řízení a pouze v nezbytné míře. Správní orgán požaduje pouze takovou míru součinnosti, která je nutná k dosažení účelu řízení. Ke splnění povinností je stanovena přiměřená lhůta s ohledem na danou povinnost a osobní poměry osoby.

7. Efektivnost

Odbory či organizační jednotky správního orgánu vzájemně spolupracují. Taktéž správní orgány navzájem.

8. Odpovědnost

Správní orgán řeší všechny případy spadající do jeho působnosti. Pokud dojde k pochybení, písemně se osobě omluví a učiní kroky nezbytné k nápravě. Při nakládání s informacemi získanými při výkonu veřejné správy si počíná citlivě s ohledem na soukromí osob.

9. Otevřenost

Správní orgán je povinen umožnit nahlížení do úřední dokumentace, přičemž osoby jsou oprávněny pořizovat si výpisy, opisy či kopie. Omezení dané povinnosti je dáno ochranou osobních údajů, oprávněných zájmů jiných osob, utajovaných informací či jinými zákonnými limity. Dále osoby mají právo na informaci o jméně, příjmení a funkci oprávněné úřední osoby. Tyto údaje jsou uvedeny na daných dokumentech. A dále úřední deska je přístupná nepřetržitě, umístěna na viditelném místě a zřetelně označena.

10. Vstřícnost

Úředník je zdvořilý a zachovává korektnost vůči jiným úředníkům. Při své činnosti bere na vědomí účel své práce, což je služba veřejnosti.³⁴

4.1.3 Osobní působnost VOP

Osobní působnost VOP je v zákoně o veřejném ochránci práv vymezena pozitivně i negativně, přičemž je použit taxativní výčet.

4.1.3.1 Pozitivní vymezení

Pozitivní vymezení zahrnuje ministerstva a jiné správní úřady s působností pro celé území ČR a správní úřady jim podléhající, orgány uzemní samosprávy při výkonu státní

³⁴ *W*www.ochrance.cz [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Principy dobré správy. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/stanoviska-ochrance/principy-dobre-spravy/>>.

správy, Českou národní banku, pokud působí jako správní úřad, Radu pro rozhlasové a televizní vysílání, Policii ČR, není li v zákoně stanoveno jinak, Armádu ČR, Hradní stráž, Vězeňskou službu ČR, veřejné zdravotní pojišťovny a zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova, ochranné léčení, zabezpečovací detence.^{35 36}

Dle zákona č. 381/2005 Sb., kterým se mění zákon o veřejném ochránci práv, a některé další zákony, provádí VOP návštěvy zařízení, kde je omezena lidská svoboda.³⁷ Jmenovitě se jedná například o věznice, policejní cely, psychiatrické léčebny.³⁸

Přijetím zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „antidiskriminační zákon“), byla rozšířena působnost ochránce. Dle § 1 odst. 5 zákona o veřejném ochránci práv ochránce vykonává působnost ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací. Diskriminaci je věnována samostatná kapitola této práce.

4.1.3.2 Negativní vymezení

Negativní vymezení osobní působnosti VOP zahrnuje Parlament, prezidenta, vládu, Nejvyšší kontrolní úřad, zpravodajské služby, orgány činné v trestním řízení, státní zastupitelství a soudy. U posledních dvou institucí máme na mysli rozhodovací činnost. V případě soudů pak hovoříme o všech instancích a typech, přičemž k VOP se nelze odvolat. Výjimku z negativní působnosti pak tvoří orgány správy státního zastupitelství a státní správa soudů.^{39 40}

4.1.3.3 Shrnutí

Ze zákonného vymezení osobní působnosti ochránce vyplývá, že se nevztahuje na soukromoprávní spory. Zde nalezneme výjimku v případě diskriminačního jednání, kdy je ochránce oprávněn jednat i v případě soukromoprávního vztahu.⁴¹

---

³⁵ § 1 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

³⁶ *W*www.ochrance.cz [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Působnost veřejného ochránce práv. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>>.

³⁷ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 80.

³⁸ *W*www.ochrance.cz [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Působnost veřejného ochránce práv. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>>.

³⁹ § 1 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv.

⁴⁰ *W*www.ochrance.cz [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Působnost veřejného ochránce práv. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>>.

⁴¹ Tamtéž.

4.1.4 Ustanovení do funkce

VOP je volen Poslaneckou sněmovnou, funkční období je šestileté. Kandidáty navrhuje prezident ČR - dva a Senát Parlamentu ČR (dále také jen „Senát“) - také dva. „Zvolená konstrukce navrhování kandidátů a volby VOP za účasti více státních orgánů sledovala cíl zajištění rozmanitosti kandidátů a nezávislosti osoby ochránce.“ VOP může být zvolen každý, kdo je volitelný do Senátu, a to nejvýše na dvě bezprostředně po sobě jdoucí funkční období.⁴²

4.1.5 Zajištění nezávislosti a nestrannosti

„Slib VOP zní: Slibuji na svou čest a svědomí, že svou funkci budu vykonávat nezávisle a nestranně, v souladu s Ústavou a ostatními zákony a že budu chránit neporušitelnost práv.“⁴³

K zajištění nezávislosti a nestrannosti slouží institut inkompatibility funkce, která je nastavena stejně jako u ústavních činitelů a dále rozšířena, kdy je řečeno, že VOP nesmí být členem politické strany ani politického hnutí. Další pojistkou je zakotvení imunity a taxativní výčet důvodů ztráty funkce. Co se týče imunity, konstrukčně vychází z imunity ústavní, tedy poslanců a senátorů. Rozdíl nalezneme ve stanovení období trestní nedotknutelnosti, kdy u poslanců a senátorů je doživotní, když u VOP je hranicí doba funkčního období.⁴⁴

4.1.6 Diskriminace

„Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“⁴⁵

„Diskriminace je odlišné, právem zakázané zacházení s lidmi ve vymezených, srovnatelných situacích na základě různé rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, víry, náboženského vyznání a světového názoru.“⁴⁶

---

⁴² SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 354.

⁴³ § 4 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

⁴⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 354.

⁴⁵ Článek 3 odst. 1 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ *Www.ochrance.cz* [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Diskriminace. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/diskriminace/>>.

K tomu, abychom se mohli proti diskriminaci účinně bránit, je nutná její skutečná existence, tedy musí se jednat o jednání zakázané zákonem. Tímto zákonem je především antidiskriminační zákon, o kterém bude pojednáno níže. Dalšími zákony, které zakazují diskriminaci, jsou zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.⁴⁷

Je vhodné poznamenat, že antidiskriminační zákon je *lex generalis* ve vztahu k jmenovaným zákonům. Pokud je tedy právní úprava *lex specialis* nedostatečná, použijeme *lex generalis*.⁴⁸

4.1.7 Antidiskriminační zákon

Antidiskriminační zákon je členěn do sedmi částí. V první části nalezneme tři hlavy. V hlavě první jsou ustanovení týkající se předmětu úpravy a základních pojmů, dále jsou zde vymezeny přípustné formy rozdílného zacházení. V hlavě druhé nalezneme právní prostředky ochrany před diskriminací a hlava třetí obsahuje přechodné ustanovení. Část druhá až šestá daného zákona je věnována změnám některých zákonů v souvislosti s přijetím daného. Část sedmá poté hovoří o účinnosti.

Pokud hovoříme o diskriminaci dle antidiskriminačního zákona, jedná se o zásah do lidské důstojnosti. Nelze tedy diskriminovat právnickou osobu.⁴⁹

Název napovídá, že daný právní předpis nemá deklaratorní charakter. Oběti diskriminace mají konkrétní právní nástroje ke své ochraně.⁵⁰ O těchto nástrojích je pojednáno v podkapitole Právní prostředky ochrany.

---

⁴⁷ *W_{www.ochrance.cz}* [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Co je diskriminace?. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/diskriminace/co-je-co-neni-diskriminace/>>.

⁴⁸ ČERMÁK, Michal; KVASNICOVÁ, Jana. Několik poznámek k českému antidiskriminačnímu právu. *Bulletin advokacie*, 2010, č. 3, s. 19.

⁴⁹ *W_{www.ochrance.cz}* [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Co je diskriminace?. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/diskriminace/co-je-co-neni-diskriminace/>>.

⁵⁰ OTÁHALOVÁ, Lucie; ČIŽINSKÝ, Pavel. Antidiskriminační zákon v poločase. *Via Iuris*, 2006, s. 61.

4.1.7.1 Předmět úpravy

Daný zákon zpracovává předpisy Evropských společenství a vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace ve věcech práva na zaměstnání, přístupu k podnikání, pracovních poměrů a služebních poměrů, odměňování, členství v odborových organizacích, členství v profesních komorách, sociálního zabezpečení, zdravotní péče, vzdělávání, přístupu ke zboží, službám a bydlení.⁵¹

4.1.7.2 Základní pojmy

Dle antidiskriminačního zákona je rozlišována diskriminace přímá a nepřímá. Přímou diskriminací rozumíme jednání, kdy s osobou je ve srovnatelné situaci zacházeno jinak než s ostatními, a to z důvodů, které jsou v zákoně vymezeny jako zakázané.⁵²

Nepřímou diskriminací je poté jednání, kdy s osobou je zacházeno jinak na základě obecného kritéria, které působí neutrálně, avšak je diskriminační. Pokud však dané obecné kritérium je objektivně odůvodněno legitimním cílem a jeho prostředky jsou přiměřené, nejedná se o nepřímou diskriminaci. Diskriminací rozumíme také obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci.⁵³

4.1.7.3 Přípustné formy rozdílného zacházení

Za diskriminaci není považován požadavek minimálního věku či odborné praxe, pokud je tento nezbytný pro výkon povolání, dále rozdílné zacházení z důvodu ochrany těhotných žen, osob se zdravotním postižením a osob mladších 18 let.⁵⁴

4.1.7.4 Právní prostředky ochrany

Poškozená osoba má právo domáhat se u soudu upuštění od diskriminace, odstranění následků diskriminačního zásahu, přiměřeného zadostiučinění, popřípadě náhrady nemajetkové újmy v penězích.⁵⁵

VOP dále uvádí dvě možnosti ochrany. Poškozená osoba má možnost se obrátit na nadřízený či kontrolní orgán. Tímto způsobem lze docílit pouze upuštění

---

⁵¹ § 1 odst. 1 antidiskriminačního zákona.

⁵² Jedná se o rozlišování na základě rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry a světového názoru. Srv. § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona.

⁵³ *Www.ochrance.cz* [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Co je diskriminace?. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/diskriminace/co-je-co-neni-diskriminace/>>.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ § 10 antidiskriminačního zákona.

od diskriminačního jednání. Diskriminovaná osoba má také možnost obrátit se na mediátora, s mediací však musí souhlasit také diskriminující osoba.⁵⁶

4.1.7.5 Dokazování

Dle § 133a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, „pokud žalobce uvede před soudem skutečnosti, ze kterých lze dovodit, že ze strany žalovaného došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženství, víry, světového názoru, zdravotního postižení, věku anebo sexuální orientace v oblasti pracovní nebo jiné závislé činnosti včetně přístupu k nim, povolání, podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti včetně přístupu k nim, členství v organizacích zaměstnanců nebo zaměstnavatelů a členství a činnosti v profesních komorách, nebo na základě rasového nebo etnického původu při poskytování zdravotní a sociální péče, v přístupu ke vzdělání a odborné přípravě, přístupu k veřejným zakázkám, přístupu k bydlení, členství v zájmových sdruženích a při prodeji zboží v obchodě nebo poskytování služeb, nebo na základě pohlaví při přístupu ke zboží a službám, je žalovaný povinen dokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení.“ Dané ustanovení zakotvuje přesun důkazního břemene. V případě diskriminace je tedy dané břemeno sdílené, nedochází k jeho obrácení. Žalobce (diskriminovaná osoba) je povinen prokázat, že s ním bylo zacházeno méně příznivě než s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to na základě diskriminačního důvodu, jak jej vymezuje antidiskriminační zákon. Naopak žalovaný musí prokázat, že jednání, které vedlo k tvrzené diskriminaci, mělo legitimní odůvodnění a cíl, přičemž prostředky k dosažení daného cíle byly přiměřené.⁵⁷

4.2 Část druhá, činnost ochránce

4.2.1 Podněty

Ustanovení § 9 zákona o veřejném ochránci práv vymezuje podněty, na jejichž základě může být prováděno šetření. Z formulace ustanovení je zřejmé, že se jedná o taxativní výčet. Omezení činnosti VOP spočívající ve vyjmenování podnětů, kdy ochránce může jednat, jsou funkčního charakteru a směřují k ochraně před zahlcením dané instituce. Dle § 9 zákona o veřejném ochránci práv tedy ochránce jedná na základě podnětu fyzické osoby,

---

⁵⁶ *W*www.ochrance.cz [online], 2010 [cit. 13. října 2010]. Jak se proti diskriminaci bránit. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/diskriminace/jak-se-branit/>>.

⁵⁷ ČERMÁK, Michal; KVASNICOVÁ, Jana. Několik poznámek k českému antidiskriminačnímu právu. *Bulletin advokacie*, 2010, č. 3, s. 19.

právnícké osoby, na základě podnětu adresovaného poslanci, senátorovi, či komoře Parlamentu, kdy tento byl ochránci postoupen, a z vlastní iniciativy.

Podnět je nutné podat v osobní záležitosti, nelze si tedy stěžovat za jinou osobu. V případech, kdy dojde k podání takovéto stížnosti, VOP upozorní podavatele na odložení jeho podnětu ze zákonných důvodů a zároveň sdělí, že podavatel může osobu, v jejíž prospěch stížnost podává, zastupovat na základě plné moci, nebo že se může dotyčná osoba na ochránce obrátit sama. VOP také může na základě takového neoprávněného podnětu zahájit šetření z vlastní iniciativy, a to v případech kdy je přesvědčen o nutnosti tohoto kroku. Obecně můžeme říci, že ustanovení o možnosti zahájení šetření z vlastní iniciativy slouží těm případům, kdy nelze podat podnět dle § 9 písm. a), b), c) zákona o veřejném ochránci práv. Jmenovitě, podnět může ochránci postoupit státní orgán, nebo vzhledem ke zdravotnímu stavu či věku nelze požadovat či očekávat podání podnětu dle § 9 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv.⁵⁸

V rámci této podkapitoly by bylo vhodné zmínit statistické údaje o podnětech, které VOP obdržel v uplynulých letech. Můžeme konstatovat, že v prvních třech letech fungování Kanceláře VOP se počet podnětů každým rokem snižoval. V roce 2001 Kancelář VOP obdržela 6002 podnětů. V roce 2002 to bylo 5422 podnětů a v roce 2003 „pouze“ 4421 podnětů. Od roku 2004 dochází k postupnému zvyšování daného čísla, kdy v roce 2009 se počet ustálil na 7321 podnětů.⁵⁹

4.2.1.1 Formální a obsahové náležitosti podnětu

Podnět může být podán písemně, ústně do protokolu nebo dle praxe ochránce také faxem či elektronickou formou. Podnět nepodléhá poplatku a nesmí být podroben úřední kontrole, tzn. u osob ve výkonu trestu, v léčebnách, dětských domovech nesmí být podání takové osoby podrobena kontrole daného zařízení.⁶⁰

Dle § 11 zákona o veřejném ochránci práv náležitostmi podnětu jsou identifikační údaje stěžovatele, údaje o správním úřadu, kterého se podnět týká, vyličení podstatných okolností případu, sdělení, zda věc byla šetřena jiným státním orgánem a s jakým výsledkem. V případě podnětu, který se týká rozhodnutí správního úřadu, musí být přiložena kopie tohoto rozhodnutí.⁶¹

---

⁵⁸ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 117 - 118.

⁵⁹ *W*www.ochrance.cz [online]. 2010 [cit. 18. listopadu 2010]. Zprávy pro Poslaneckou sněmovnu. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/zpravy-pro-poslaneckou-snemovnu/>>.

⁶⁰ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 119.

⁶¹ Pokud si stěžovatel neví rady, na internetové adrese www.ochrance.cz lze najít patřičný formulář. Viz. <http://www.ochrance.cz/chcete-si-stezovat/formulare-a-vzory-dalsi/>.

4.2.1.2 Odložení podnětu

Odložení podnětu rozlišujeme obligatorní a fakultativní. Důvodem obligatorního odložení je situace, kdy daná věc nespadá do ochrácovy působnosti dle § 1 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv, nebo se případ netýká osoby, která podnět učinila. Důvody fakultativního odložení jsou nedoplnění náležitostí podání ve stanovené lhůtě, neopodstatněnost podání, či v daném případě probíhá či proběhlo soudní řízení. Pokud VOP odloží podnět ať již z obligatorního či fakultativního důvodu, písemně informuje stěžovatele o tomto odložení s náležitým odůvodněním.⁶²

Ustanovení § 13 zákona o veřejném ochránci práv ukládá ochránci povinnost neprodleného vyrozumění a poučení stěžovatele o správném postupu v případech, kdy podnět je dle obsahu žalobou, opravným prostředkem ve věcech správních či soudních, ústavní stížností. „VOP zde plní nezastupitelnou a přitom bezplatnou úlohu poradní, osvětovou a pedagogickou.“⁶³

4.2.2 Průběh šetření VOP

Pokud podnět není odložen či se nejedná o situaci dle § 13 daného zákona, VOP zahájí šetření a stěžovatele o zahájení písemně vyrozumí.⁶⁴

V § 15 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv nalezneme oprávnění ochránce, kterým odpovídají povinnosti správních úřadů zakotvené v § 15 odst. 2 daného zákona.⁶⁵ Ustanovení § 16 zákona o veřejném ochránci práv poté stanovuje obecně povinnost státních orgánů a osob, které vykonávají veřejnou správu, poskytnout v mezích své působnosti pomoc, kterou VOP požaduje. Z daného vyplývá, že povinnost poskytnout pomoc se vztahuje i na orgány, vůči kterým není vedeno šetření a dále na orgány, na které se nevztahuje osobní působnost ochránce dle § 1 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv.^{66 67}

Ochránce má neomezený přístup ke všem písemnostem, tedy i k utajovaným informacím. Dané oprávnění vyplývá z § 58 odst. 1 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů, kde je stanoveno, že „osobami, které mají přístup k utajované informaci všech stupňů utajení

⁶² § 12 odst. 1 a 2 zákona o veřejném ochránci práv.

⁶³ KOLMAN, Petr. Vše důležité o ombudsmanovi. *Moderní obec*, 2002, č. 7.

⁶⁴ § 14 zákona o veřejném ochránci práv.

⁶⁵ VOP je oprávněn vstupovat do prostor úřadů a provádět šetření, nahlížet do spisů, klást otázky kterémukoli ze zaměstnanců daného úřadu, klást otázky osobám v léčebnách, věznicích, a to bez přítomnosti jiných osob.

Správní úřady jsou naopak povinny poskytnout informace, předložit písemnosti, sdělit své stanovisko v dané věci, provést důkazy a úkony dozoru. Srv. § 15 odst. 1 a 2 zákona o veřejném ochránci práv.

⁶⁶ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 124.

⁶⁷ Doktor Kolman ve své práci uvádí, že ustanovení § 16 zákona o veřejném ochránci práv je generální klauzulí. Srv. KOLMAN, Petr. Vše důležité o ombudsmanovi. *Moderní obec*, 2002, č. 8.

bez platného osvědčení fyzické osoby a poučení, jsou prezident republiky, poslanci a senátoři Parlamentu, členové vlády, Veřejný ochránce práv a zástupce Veřejného ochránce práv, soudci a prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu.“

Ustanovení § 16a zákona o veřejném ochránci práv stanovuje povinnost Ministerstva vnitra a Policie ČR poskytovat VOP určité údaje, taxativně vymezené daným ustanovením. „Vzhledem k tomu, že ochránce má podle § 15 a § 16 zákona o veřejném ochránci práv přístup ke všem písemnostem a informacím, jeví se poněkud nadbytečné vyjmenovávat jednotlivé druhy údajů, které mohou být poskytnuty.“ ...

... Šetření VOP může vést ke dvěma výsledkům. V prvním případě ochránce nezjistí porušení právních předpisů ani jiná pochybení správního úřadu a písemným vyrozuměním stěžovatele i správního úřadu šetření končí. V případě složité kauzy VOP zpracovává závěrečnou zprávu, která je součástí dopisů, zaslaných stěžovateli a dotčeným správním úřadům. Pokud se jedná o jednodušší případ, VOP zašle stěžovateli dopis, kde vyličí, proč byl postup správního úřadu správný a jakými zákony se VOP řídil při posuzování dané věci. Součástí takového dopisu může být též doporučení či informace pro daného adresáta. Jiný dopis je zaslán správnímu úřadu, kde je uvedeno, že VOP neshledal v postupu daného úřadu pochybení.

V opačném případě VOP zjistí porušení právních předpisů či jiná pochybení v činnosti správního úřadu. V tomto případě ochránce vypracuje zprávu, kde uvede zjištěná pochybení a vyzve správní úřad, aby se k daným pochybením ve stanovené lhůtě vyjádřil. V této fázi může opět dojít ke dvěma rozdílným situacím. Pokud úřad odpoví, že již provádí opatření k nápravě, a VOP shledá tato opatření jako dostačující, ukončí své šetření v dané věci. Pokud však opatření úřadu nejsou shledána dostatečnými, či se úřad k výzvě ve stanovené lhůtě nevyjádří, VOP vypracuje závěrečné stanovisko, jehož součástí je návrh opatření k nápravě, a zašle dané stěžovateli a úřadu.⁶⁸

4.2.3 Opatření k nápravě

Z § 19 zákona o veřejném ochránci práv vyplývá, že opatření k nápravě jsou pouze demonstrativní, takže VOP může navrhnout i jiná opatření, která budou lépe korespondovat s konkrétním případem. Dané ustanovení obsahuje, že „VOP může navrhnout zahájit řízení o přezkoumání rozhodnutí, zahájit disciplinární řízení, zahájit stíhání pro trestný čin, provést úkony za účelem odstranění nečinnosti úřadu, poskytnout náhradu škody.“ Jinými opatřeními

---

⁶⁸ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 123 - 125.

dle uvážení ochránce jsou doporučení organizačních změn, informování zaměstnanců úřadu o stanovisku ochránce, zaslání omluvného dopisu stěžovateli.⁶⁹

„Úřad je povinen do 30 dnů od doručení závěrečného stanoviska sdělit ochránci, jaká opatření k nápravě provedl. Pokud není tato povinnost splněna, nebo jsou - li opatření k nápravě nedostatečná, VOP má možnost vyrozumět nadřízený úřad nebo případ medializovat.“^{70 71}

Daná sankční opatření je možné užít jednotlivě, kumulativně, současně i následně.⁷²

4.3 Část třetí, zvláštní oprávnění a povinnosti ochránce

4.3.1 Oprávnění

VOP je oprávněn doporučit vydání, změnu či zrušení právního předpisu nebo vnitřního předpisu. Doporučení je adresováno tomu úřadu, jehož působnosti se týká. V případě zákona, usnesení nebo nařízení vlády je doporučení adresováno vládě. Povinností úřadu je do 60 dnů sdělit své stanovisko. Dané oprávnění není zákonodárnou iniciativou, správní úřad není ani povinen věc projednat.⁷³

VOP se může účastnit schůze Poslanecké sněmovny a jejího orgánu, pokud se jedná o věcech spadajících do jeho působnosti.⁷⁴

4.3.2 Povinnosti

VOP je povinen do 31. března zaslat Poslanecké sněmovně souhrnnou zprávu o své činnosti za uplynulý rok. Danou zprávu adresuje také Senátu, prezidentu republiky, vládě, ministerstvům a jiným ústředním orgánům státní správy. VOP také soustavně seznamuje veřejnost se svou činností.⁷⁵ Děje se tak prostřednictvím webové stránky www.ochrance.cz a také pomocí pravidelných tiskových konferencí, organizováním seminářů a právnických konferencí nebo prostřednictvím televizního pořadu Případ pro ombudsmana.⁷⁶

---

⁶⁹ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 126.

⁷⁰ § 20 odst. 1 a 2 zákona o veřejném ochránci práv

⁷¹ „Při medializaci však nesmí zveřejnit utajované skutečnosti a údaje o totožnosti stěžovatele a zaměstnanců úřadu.“ Srv. ONDRUŠ, Radek. Kapitoly ze správního práva XI. - Záruky zákonnosti a kontrola veřejné správy. *Původní nebo upravené texty pro ASPI*, 2002.

⁷² ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 126.

⁷³ Tamtéž, s. 128.

⁷⁴ § 24 odst. 3 zákona o veřejném ochránci práv.

⁷⁵ § 23 odst. 1 a 2 zákona o veřejném ochránci práv.

⁷⁶ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 130 - 131.

Dále VOP Poslanecké sněmovně předkládá alespoň jednou za 3 měsíce informace o své činnosti, dále zprávu o případech, kdy nebylo dosaženo zjednání nápravy a doporučení k vydání, změně či zrušení právního předpisu.^{77 78}

4.4 Část čtvrtá, závěrečná ustanovení

4.4.1 Kancelář veřejného ochránce práv

„Žádná významná monokratická funkce s tak širokou působností, jakou disponuje VOP, nemůže být vykonávána jedinou osobou bez technického zázemí a dalšího personálního aparátu, jenž by faktickou činnost instituce zajišťoval.“⁷⁹

V § 25 zákona o veřejném ochránci práv nalezneme ustanovení týkající se Kanceláře veřejného ochránce práv (Dále také jen „Kancelář VOP“ či „Kancelář“). Samotná Kancelář VOP byla zřízena nařízením vlády č. 165/2000 Sb., o některých opatřeních k provedení zákona o veřejném ochránci práv. „Toto nařízení dále umožnilo, aby vláda pověřila konkrétní osobu výkonem funkce vedoucího Kanceláře. Ten pak shromáždil první zaměstnance, zajistil prozatímní prostory a lokalizoval místo definitivního sídla instituce. Dále provedl základní vybavení provizorního sídla a zadal rekonstrukci sídla stálého.“⁸⁰

Dle § 25 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv slouží Kancelář VOP k organizačnímu, odbornému a technickému zabezpečení činnosti VOP. Na základě zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, je Kancelář organizační složkou státu, nedisponuje tedy právní subjektivitou. Na základě § 25 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv byl vydán Statut Kanceláře VOP dne 31. ledna 2001. Co se týče finančního zajištění, Kancelář hospodáří s prostředky samostatné kapitoly státního rozpočtu. Dále jedná, nabývá práva a zavazuje se jménem státu. Sídlem je Brno.^{81 82}

V čele Kanceláře VOP pak stojí vedoucí, kterého jmenuje a odvolává VOP. Vedoucí je vázán pokyny VOP a odpovídá mu za svoji činnost, především za personální, technické

⁷⁷ § 24 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv.

⁷⁸ Na internetové adrese www.ochrance.cz lze najít všechny zprávy pro Poslaneckou sněmovnu. Viz. <http://www.ochrance.cz/zpravy-pro-poslaneckou-snemovnu/>. Dále tiskové zprávy z jednotlivých let, viz. <http://www.ochrance.cz/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2010/>. Co se týče organizování konferencí, nejnověji proběhla konference Role veřejného ochránce práv v politickém systému ČR, a to 2. listopadu 2010 v Olomouci.

⁷⁹ HANÁK, Marek. Kancelář veřejného ochránce práv. *Právní rádce*, 2002, č. 4, s. 21.

⁸⁰ SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 357.

⁸¹ *W*www.ochrance.cz [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Statut Kanceláře veřejného ochránce práv. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/kancelar-verejneho-ochrance-prav/statut/>>.

⁸² SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 357.

a organizační zabezpečení chodu Kanceláře. Vedoucí jedná jménem Kanceláře a zastupuje ji navenek. Dále v Organizačním řádu je stanoveno, že je statutárním orgánem Kanceláře.⁸³

Vedoucí vyřizuje žádosti o poskytnutí informací vztahujících se k činnosti Kanceláře VOP dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.⁸⁴

Organizační strukturu, vztahy nadřízenosti a podřízenosti a působnost jednotlivých útvarů upravuje Organizační řád, vydaný 23. března 2001. Zde nalezneme členění Kanceláře na sekretariát veřejného ochránce práv a jeho zástupce, odbor právní, odbor administrativních a spisových služeb a odbor vnitřní správy. Tento předpis je závazný pro všechny zaměstnance Kanceláře.^{85 86}

---

⁸³ *W*www.ochrance.cz [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Organizační řád. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/kancelar-verejneho-ochrance-prav/statut/organizacni-rad/>>.

⁸⁴ *W*www.ochrance.cz [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Zásady pro poskytování informací Kanceláři veřejného ochránce práv podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/kancelar-verejneho-ochrance-prav/poskytovani-informaci-podle-zakona-c-1061999-sb/>>.

⁸⁵ *W*www.ochrance.cz [online]. 2010 [cit. 13. října 2010]. Organizační řád. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/kancelar-verejneho-ochrance-prav/statut/organizacni-rad/>>.

⁸⁶ HANÁK, Marek. Kancelář veřejného ochránce práv. *Právní rádce*, 2002, č. 4, s. 21.

5 JUDr. Otakar Motejl

Doktor Otakar Motejl se narodil 10. září 1932 v Praze. Zemřel náhle, 9. května 2010 v Brně ve věku 77 let. Pocházel z právnické rodiny, jeho otec a dědeček působili jako advokáti. Vystudoval práva na Univerzitě Karlově v Praze, titul získal v roce 1955. Poté vykonával advokátní praxi v Bánské Bystrici, Kladně a Praze. V letech 1966 - 1968 současně pracoval jako vědecký pracovník Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti. Od roku 1968 působil jako soudce Nejvyššího soudu v Praze. Po dvou letech tuto funkci opustil a opět pracoval jako advokát. V roce 1989 byl zvolen členem komise Federálního shromáždění pro dohled nad vyšetřováním událostí 17. listopadu 1989. V letech 1990 - 1992 byl předsedou Nejvyššího soudu ČSFR, 1993 - 1998 předsedou Nejvyššího soudu ČR. Jako ministr spravedlnosti ve vládě Miloše Zemana působil v letech 1998 - 2000, kdy funkci dobrovolně opustil.^{87 88}

JUDr. Otakar Motejl byl prvním českým VOP, kterým byl zvolen 12. prosince 2000 a složením slibu dne 18. prosince 2000 se ujal úřadu.⁸⁹ Od roku 1992 byl předsedou Jednoty českých právníků. Jako advokát obhajoval především disidenty, aktivisty a stoupence neoficiální kultury, které pronásledoval komunistický režim. Jmenovitě hudební skupinu Plastic People of the Universe, členy Charty 77, Pavla Tigrida, Jana Rumla. Nikdy nebyl členem politické strany. Byl ženatý, měl jednu dceru.^{90 91}

Z jeho vyznamenání jmenujme především Mezinárodní cenu za obranu lidských práv, která mu byla udělena v roce 1991 světovou právníkou organizací American Bar Association, Stříbrnou a Zlatou medaili Antonína Randy z roku 1995 a 2008 udělenou Jednotou českých právníků, Zlatý kříž Polské republiky, udělen v roce 2009 prezidentem Polské republiky za přínos v ochraně lidských práv a občanských práv a svobod a Čestný doktorát Univerzity Palackého v Olomouci, udělen v roce 2009 za významný přínos právní vědě i praxi a za celoživotní snahu o zachování principů práva, spravedlnosti a demokracie. Doktor Motejl byl mimo jiné členem Správní rady Masarykovy univerzity v Brně, Vědecké rady Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Vědecké rady Právnické fakulty

---

⁸⁷ *W*www.ochrance.cz [online]. 2010 [cit. 8. listopadu 2010]. JUDr. Otakar Motejl - první český veřejný ochránce práv. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav/historie/judr-motejl-prvni-cesky-verejny-ochrance-prav/>>.

⁸⁸ NAVARA, Luděk. Muž, který nabízel naději. *MF Dnes*, 11. května 2010, s. A12.

⁸⁹ SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 353.

⁹⁰ SYSLOVÁ, Jana. Advokát disidentů a velký kritik justiční mafie. *MF Dnes*, 10. května 2010, s. A2.

⁹¹ ŠPAČEK, Bohumil. Odešel statečný muž, který nikdy neuhýbal. *MF Dnes*, 10. května 2010, s. A1.

Západočeské univerzity v Plzni a Vědecké rady Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.⁹²

Řekli o něm:

- „Ztrácíme jednoho z mohykánů naší polistopadové politiky.“ Václav Klaus
- „Nebyl nikdy advokát fanatik, který nevidí, že i druhá strana může mít pravdu. To byla důležitá škola.“ Tomáš Sokol
- „Byl to džentlmen ze staré školy, měl velké charisma.“ Eliška Wagnerová⁹³

---

⁹² *W*www.ochrance.cz [online]. 2010 [cit. 8. listopadu 2010]. JUDr. Otakar Motejl - první český veřejný ochránce práv. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav/historie/judr-motejl-prvni-cesky-verejny-ochrance-prav/>>.

⁹³ STRNADOVÁ, Tereza. „Neměl rád blbce. Měl potíže s komunisty.“ *MF Dnes*, 10. května 2010, s.A3.

6 Práce JUDr. Otakara Motejla

Daná část práce pojednává o činnosti ombudsmana v konkrétních případech. Jedná se o případ Františka Stojkoviče, který lze označit za první velkou kauzu, kterou se Kancelář VOP zabývala. Dalším případem je sterilizace romských žen. Případ byl vybrán z toho důvodu, že ačkoli problém nezákonných sterilizací existoval již od 90. let 20. století, doktor Motejl byl prvním, kdo se jimi začal zabývat.⁹⁴ Následuje mediálně známá kauza CzechTek 2005 a dále Doporučení VOP, které je zařazeno, aby byla ukázána různorodost činnosti ochránce.

6.1 Závěrečné stanovisko VOP ve věci poskytování informací ze zdravotnické dokumentace příbuzným o příčinách úmrtí zesnulého

6.1.1 Stručný přehled událostí

Dne 16. června 2001 zemřel ve Věznici Heřmanice ve věku 24 let svobodný a bezdětný František Stojkovič. O úmrtí byli informováni rodiče zesnulého s informací, že příčina smrti bude zjištěna soudní pitvou. Následně byli vyrozuměni o odložení věci, tedy o odložení prověřování úmrtí vězně. V úmrtním listu vězně byl pouze údaj, že příčinou smrti bylo ovlivnění organismu medikamenty. Následovala žádost rodičů o zpřístupnění zdravotní dokumentace zesnulého. Vězeňská služba ČR odmítla tuto zpřístupnit s ohledem na stanovisko ministerstva zdravotnictví, podle kterého není dána možnost zproštění zdravotnických pracovníků mlčenlivosti, neboť „zákonem předpokládaný souhlas ošetřované osoby nelze v daném případě očekávat. Udělení souhlasu je osobním právem dané osoby, nepřechází na dědice a smrtí osoby zaniká.“ Rodiče Františka Stojkoviče se poté obrátili na VOP.⁹⁵

6.1.2 Šetření a opatření k nápravě

Po provedeném šetření VOP konstatoval, že postup Vězeňské služby ČR je v rozporu s právními předpisy a principy dobré správy. Dle § 15 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „občanský zákoník“), „po smrti fyzické osoby přísluší uplatňovat právo na ochranu její osobnosti manželu nebo partnerovi a dětem,

⁹⁴ NAVARA, Luděk. Muž, který nabízel naději. *MF Dnes*, 11. května 2010, s. A12.

⁹⁵ *Wwww.ochrance.cz* [online]. 17. března 2003 [cit. 2. listopadu 2010]. Souhrnná zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za rok 2002. Dostupné na http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna_zprava_VOP_2002.pdf.

a není-li jich, jejím rodičům.“ VOP argumentoval, že právo na zpřístupnění zdravotnické dokumentace lze výkladem dovodit z daného ustanovení. Dále VOP uvádí, že stanovisko Vězeňské služby ČR porušuje právo pokrevně příbuzných pozůstalých na ochranu života a zdraví. Součástí každého lékařského vyšetření je totiž kromě osobní anamnézy též anamnéza rodinná. „Znemožnění přístupu k údajům ve zdravotnické dokumentaci by pro nejbližší pokrevní příbuzné představovalo zásah do jejich osobnostních práv na ochranu života a zdraví, neboť tyto údaje mohou v rámci rodinné anamnézy přispět ke správné diagnóze jejich vlastních chorob.“⁹⁶

I přes argumenty VOP, Vězeňská služba ČR nadále odmítala zpřístupnit danou zdravotnickou dokumentaci. VOP tedy informoval nadřízený úřad, kterým je ministerstvo spravedlnosti, a dále ministerstvo zdravotnictví, do jehož působnosti spadá poskytování zdravotní péče. Ministr zdravotnictví však stanovisko VOP odmítl s poukázáním na zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „zákon o péči o zdraví lidu“), kde jsou vymezeny subjekty, kterým je možné zdravotnickou dokumentaci zpřístupnit.⁹⁷ VOP proto využil svého oprávnění dle § 20 odst. 2 písm. b) zákona o veřejném ochránci práv a případ medializoval. Dále vyrozuměl vládu ČR s doporučením, aby uložila ministryni zdravotnictví předložit návrh zákona, který bude respektovat právo blízkých osob zemřelého na zpřístupnění zdravotnické dokumentace. „Vláda se ztotožnila se stanoviskem VOP a uložila ministryni zdravotnictví předložit návrh změny zákona o péči o zdraví lidu ve smyslu stanoviska VOP a dále uložila ministru spravedlnosti zajistit informování rodičů Františka Stojkoviče o příčinách jeho úmrtí a postupovat v obdobných případech stejně.“⁹⁸

6.2 Závěrečné stanovisko VOP ve věci sterilizací prováděných v rozporu s právem a návrhy opatření k nápravě

6.2.1 Stručný přehled událostí

Dne 9. září 2004 se na VOP obrátila právnička občanského sdružení IQ Roma servis zastupující deset romských žen s podnětem, že tyto ženy byly sterilizovány bez náležitého

---

⁹⁶ *W*www.ochrance.cz [online]. 17. března 2003 [cit. 2. listopadu 2010]. Souhrnná zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za rok 2002. Dostupné na <http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna_zprava_VOP_2002.pdf>.

⁹⁷ § 67b odst. 10 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁸ *W*www.ochrance.cz [online]. 17. března 2003 [cit. 2. listopadu 2010]. Souhrnná zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za rok 2002. Dostupné na <http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna_zprava_VOP_2002.pdf>.

souhlasu. Během následujících měsíců po medializaci případu obdržel VOP dalších 87 podnětů stejného či podobného charakteru.⁹⁹

6.2.2 Šetření

VOP se obrátil na ministryni zdravotnictví, aby prošetřila postup zdravotnických pracovníků. Ministryně ustavila poradní sbor, který měl posoudit přípustnost sterilizací. VOP si dále vyžádal informace k aplikaci vyhlášky č. 152/1988 Sb., která do svého zrušení v roce 1990 umožňovala poskytnutí jednorázové sociální dávky při podstoupení lékařského zákroku. Dále VOP požadoval informace o řízeních, která probíhala v obdobných případech během 90. let.

„VOP dospěl k závěru, že došlo k porušení právních předpisů při postupu, který předcházel vlastnímu sterilizačnímu zákroku.“ Konkrétně nebyl udělen informovaný souhlas k zákroku. Argumentace je následující.

Dle článku 7 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „LZPS“), „nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem. Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.“ Dle daného článku je nutné jakýkoli lékařský zákrok chápat jako zásah do osobní integrity člověka. Proto je možné tento zásah uskutečnit pouze na základě zákona za podmínek čl. 4 odst. 3 a 4 LZPS nebo informovaného souhlasu dané osoby.^{100 101}

Dále § 23 odst. 2 zákona o péči o zdraví lidu říká, že „vyšetřovací a léčebné výkony se provádějí se souhlasem nemocného, nebo lze-li tento souhlas předpokládat. Odmítá-li nemocný přes náležitě vysvětlení potřebnou péči, vyžádá si ošetřující lékař o tom písemné prohlášení.“¹⁰² Výjimky nalezneme v § 23 odst. 3 a 4 téhož zákona.¹⁰³

K problému informovaného souhlasu lze uvést, že informovaný souhlas je právním úkonem dle § 34 a následující občanského zákoníku. Musí zde tedy existovat vůle a její projev, přičemž není možný výklad, že souhlas nastal opomenutím nebo faktickým konáním.

---

⁹⁹ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 165.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 166 - 169.

¹⁰¹ Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky. Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena. Srv. Článek 4 odst. 3, 4 LZPS.

¹⁰² ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 169.

¹⁰³ Jedná se například o záchranu života či zdraví dítěte nebo osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům, nebo není - li možné získat souhlas s ohledem na zdravotní stav osoby a jedná se o záchranu života či zdraví. Srv. § 23 odst. 3, 4 zákona o péči o zdraví lidu.

Dle § 27 zákona o péči o zdraví lidu, „sterilizace se smí provést jen se souhlasem nebo na vlastní žádost osoby, u níž má být sterilizace provedena, a to za podmínek stanovených ministerstvem zdravotnictví.“

Podmínky stanovuje směrnice ministerstva zdravotnictví ze dne 17. prosince 1971 o provádění sterilizace. V dané směrnici je mimo jiné uvedeno, že sterilizace je možná na písemnou žádost dané osoby, která je adresována předsedovi sterilizační komise. O projednání je pořízen protokol. Pokud je zákrok povolen, daná osoba podepíše prohlášení o souhlasu se zákrokem.

VOP konstatoval, že „protiprávnost sterilizačních zákroků spočívá v tom, že k nim nebyl dán souhlas, který by byl prostý omylu a plně svobodný v občanskoprávním smyslu. Tento závěr platí pro všechny případy bez rozdílu. Je společný jak případům před rokem 1989, tak i případům z 90. let.“¹⁰⁴

6.2.3 Opatření k nápravě

Již během šetření VOP ministryně zdravotnictví sdělila, že v připravovaném zákoně o zdravotní péči bude nově upravena otázka sterilizací a informovaného souhlasu. Do doby přijetí nové právní úpravy byla přislíbena novelizace stávajícího zákona o péči o zdraví lidu.

VOP požadoval, aby nová právní úprava sterilizací navíc obsahovala ustanovení, týkající se přiměřené lhůty ne kratší 7 dnů mezi informací, která je stěžejní pro rozhodnutí se pro sterilizaci, a vyslovením souhlasu se sterilizací. Součástí dané informace musí být poučení o následcích a také o jiných alternativách, které je možno využít namísto sterilizace. Je nutno podotknout, že nová právní úprava nebyla doposud přijata.¹⁰⁵

6.3 Závěrečné stanovisko v šetření vedeném z vlastní iniciativy ve věci postupu Policie ČR proti účastníkům CzechTeku 2005

6.3.1 Stručný přehled událostí

„Dne 26. července 2005 uzavřel Václav Šroub (jeden z organizátorů akce CzechTek 2005) dohodu s jednatelem společnosti Italinvest, s.r.o., o pronájmu 13 parcel o celkové výměře 14 ha v katastru obce Mlýnec u Tachova na dobu 8 dnů od 29. července 2005 do 5. srpna 2005.“¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008, s. 170 - 172.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 173 - 174.

¹⁰⁶ *Www.ochrance.cz* [online]. 2005 [cit. 2. listopadu 2010]. Obsah závěrečného stanoviska veřejného ochránce práv k postupu Policie ČR proti účastníkům CzechTeku 2005. Dostupné na http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/STANOVISKA/2005-2007/CzechTek.pdf.

Dne 29. července 2005 ve dvě hodiny ráno byl Policií ČR uzavřen sjezd Mlýnec z dálnice D5 vedoucí na silnici č. 198. Z dané silnice bylo poté možno dostat se k pronajatému pozemku, dle Policie ČR však na pronajatý pozemek nevede žádná veřejná příjezdová komunikace, k příjezdu by tedy muselo být užito soukromých pozemků. V důsledku uzavření daného sjezdu se na jmenované dálnici postupně vytvořila kolona aut. Účastníci byli vyzváni, aby dálnici opustili. Cca 150 osob odmítlo odejít a posadilo se na vozovku. Poté byl daný prostor Policií násilně vyklizen. 29. července 2005 večer byl vstup na pozemek bez dopravních prostředků umožněn. Postupně docházelo k obsazování i okolních nepronajatých pozemků z důvodu nedostačující rozlohy. 30. července 2005 dopoledne byli účastníci vyzváni k opuštění pozemku. Poté dochází k násilnému vyklizení prostoru. 30. července 2005 před devátou hodinou večer byl zásah zopakován. Před jedenáctou hodinou téhož dne je akce ukončena, prostor je téměř vyklizen.¹⁰⁷

6.3.2 Šetření

Cílem šetření, které probíhalo na základě vlastní iniciativy VOP dle § 9 písm. d) zákona o veřejném ochránci práv, bylo posouzení působnosti, pravomoci a přiměřenosti postupu Policie ČR proti účastníkům CzechTeku 2005. K tomuto posouzení VOP hodnotil „okolnosti blokování vjezdu na účelovou komunikaci ze silnice č. 198, komunikaci Policie ČR s účastníky CzechTeku 2005 a průběh zákroků Policie ČR proti účastníkům.“

VOP zjistil následující pochybení. Výzvy Policie ČR vůči účastníkům nebyly dány s výstrahou, že bude užito donucovacích prostředků. Důvody blokování vjezdu na účelovou komunikaci ze silnice č. 198 nebyly Policií ČR dostatečně objasněny, dále byly doplňovány a měněny. Videodokumentace postupu Policie ČR není dostatečně kvalitní. VOP dále vytkl Policii ČR mediální prezentaci, která nebyla jednotná, postupně se vyvíjela a místy byla nepravdivá.

VOP konstatoval, že přestože akce typu technoparty nepodléhá povolení či ohlášení, pořadatelé či organizátoři jsou povinni přijmout taková opatření, aby nedošlo k porušování právních předpisů a veřejného pořádku. „Osoby stojící za technoparty by nejpozději v okamžiku příjezdu prvních účastníků měly mít smluvně zajištěn a v terénu vymezen dostatečný prostor pro technoparty.“ Dále by mělo být zajištěno dodržování hygienických norem včetně hlukové zátěže. Příslušné orgány veřejné správy by měly být předem informovány o totožnosti pořadatelů či organizátorů, tedy osob, které by měly být připraveny

---

¹⁰⁷ ŠÍDLO, Jindřich; POLÍVKA, Martin. *CzechTek: technoparty, která rozhýbala policii i politiku* [online]. idnes.cz, 8. srpna 2005 [cit. 2. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://mfidnes.newtonit.cz/default.asp?cache=925411>>.

nést odpovědnost za případné porušení právních předpisů. Tyto požadavky nebyly v daném případě naplněny.

VOP se dále zabýval otázkou přiměřenosti. Konstatoval, že použití síly je poslední možností. Prostředky předcházející by v případě CzechTeku 2005 dle VOP mohly být následující. „Označení prostoru, kde se účastníci mohou legálně usazovat, výzvy účastníkům, aby upustili od konkrétního porušování zákona a přesunuli se do vyznačeného pronajatého prostoru, výslovné upozornění, že při neuposlechnutí výzev bude použito síly. Policie před silovým řešením nevyčerpala všechny reálné prostředky k obnovení pořádku bez použití síly. Tato skutečnost činí postup Policie ČR nepřiměřeným.“¹⁰⁸

6.3.3 Opatření k nápravě

Dle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv je ochránce oprávněn navrhnout opatření k nápravě. V daném případě, kdy se jedná o špatně provedené či nevykonané úkony Policie ČR, je možná náprava pro budoucí případy.

„V průběhu šetření policejní prezident uvedl, že dojde k vytvoření přesně strukturovaného řídicího štábu s jednoznačně vymezenými kompetencemi a odpovědností členů štábu. Ministr vnitra přislíbil výraznější pomoc Policejního prezidia ČR řídicímu štábu.“ ...

... VOP požadoval, aby v nově vzniklém řídicím štábu byl vymezen člen štábu, který bude odpovědný za komunikaci s osobami, proti nimž policejní opatření bude prováděno. A dále i v případě pomoci Policejního prezidia ČR řídicímu štábu by měly být přesně vymezeny kompetence a odpovědnost.¹⁰⁹

6.4 Doporučení VOP k naplňování práva na rovné zacházení s žadateli o pronájem obecního bytu

Dle § 21b písm. c) zákona o veřejném ochránci práv, „VOP zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací.“

Dané doporučení je určeno zástupcům obecních samospráv, kdy cílem je pomoc při aplikaci antidiskriminačního zákona pro oblast bydlení, a dále také veřejnosti, kdy cílem je pomoc konkrétním osobám při podávání žádosti o pronájem obecního bytu.

---

¹⁰⁸ *Www.ochrance.cz* [online]. 2005 [cit. 2. listopadu 2010]. Obsah závěrečného stanoviska veřejného ochránce práv k postupu Policie ČR proti účastníkům CzechTeku 2005. Dostupné na <http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/STANOVISKA/2005-2007/CzechTek.pdf>.

¹⁰⁹ Tamtéž.

Na pronájem obecního bytu neexistuje právní nárok. Přesto ochránce i Ministerstvo vnitra, které vykonává dozor nad samostatnou působností obce, zastávají názor, že „právo na projednání žádosti o pronájem obecního bytu, a tedy individuální posouzení situace, mají dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, všichni občané obce bez rozdílu.“ ...

... VOP vymezil nejčastější diskriminační kritéria, která jsou v souvislosti s pronájmem obecních bytů užívána. Jedná se o následující výčet.

Státní občanství ČR

Upřednostňování občanů ČR před občany jiných členských států Evropské unie zakládá přímou diskriminaci. „Pokud obec hodlá při pronájmu obecních bytů upřednostňovat občany ČR své obce, musí být takto zvýhodněni i občané jiných členských států Evropské unie s místem hlášeného pobytu na území obce.“

Žadatel pobírá rodičovský příspěvek

Jedná se o diskriminaci z důvodu pohlaví. „Obcím však nebrání právo na rovné zacházení použití takového kritéria ve smyslu zvýhodnění uchazečů o obecní byt.“

Pobírání peněžité pomoci v mateřství

Dané kritérium zakládá přímou diskriminaci na základě pohlaví. „VOP doporučuje započítávat výši peněžité pomoci v mateřství do příjmů žadatele, pokud je výše příjmu kritériem.“

Menší počet dětí jako bodové zvýhodnění v evidenci

Dané kritérium je VOP považováno za nepřímou diskriminaci vůči Romům. VOP doporučuje neužívat toto kritérium.

Požadavek nepřiměřené výše příjmu

Dané kritérium je diskriminační z důvodu mateřství a otcovství (pohlaví). VOP doporučuje nepoužívat toto kritérium.¹¹⁰

---

¹¹⁰ *Www.ochrance.cz* [online]. 9. března 2010 [cit. 2. listopadu 2010]. Doporučení veřejného ochránce práv k naplňování práva na rovné zacházení s žadateli o pronájem obecního bytu. Dostupné na <http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/diskriminace/Obecni_byty.pdf>.

7 Vztah VOP a státní moci

Následující text je věnován vztahu VOP ke třem složkám státní moci. Daná problematika je zařazena z důvodu komplexnosti pohledu na instituci ombudsmana.

VOP není součástí moci soudní, moci výkonné ani s ohledem na povinnosti k Poslanecké sněmovně moci zákonodárné. „VOP je komplementární a podpůrnou institucí, jejímž účelem není nahrazovat funkce jiných státních orgánů.“¹¹¹ Naopak „všechny státní orgány a osoby vykonávající veřejnou správu jsou v mezích své působnosti povinny poskytovat ochránci při šetření pomoc, kterou si vyžádá.“¹¹²

7.1 Moc soudní

Po 2. světové válce se objevují celosvětové tendence k zajištění vyšší ochrany práv a svobod. Z tohoto důvodu dochází k budování či obnovování systémů soudní ochrany. Předpokládalo se, že vícestupňový systém soudní ochrany bude účinný v ochraně práv i v oblasti veřejné správy. Ale následný nárůst orgánů veřejné správy vyvolal množství sporů mezi správními orgány a občany, které byly často nepostižitelné soudní ochranou. Právě z tohoto důvodu a také z důvodu pomoci občanům při orientaci v byrokracii „došlo k objevení a zužitkování dlouhodobých skandinávských zkušeností a poměrně rychlému šíření institucí ombudsmanského typu po celém světě.“

„Soudy a VOP jsou instituce do jisté míry paralelně působící, ovšem jinými prostředky a nikoliv na konkurenční bázi.“¹¹³ Na rozdíl od soudů, VOP se zabývá také případy, kdy danou věc nelze soudně napadnout z důvodu právní nemožnosti nebo relativní bagatelity. Tzn., může se jednat o rozhodnutí, které je z právního hlediska perfektní, trpí však jinými vadami, kdy je neúčelné, nevhodné, nepřiměřeně přísné. Správní úřady také mohou nejednotně aplikovat právní předpisy, jednání úředníků může být nezdvořilé, necitlivé. Souhrnně můžeme tuto činnost ochránce označit jako posuzování tzv. dobré správy.¹¹⁴ VOP plní také funkci poradní, informační. Ochránce dále neposuzuje pouze zákonnost. I když dospěje k závěru, že činnost správního úřadu je oprávněná, může z vlastní iniciativy provádět další šetření a tím zjistit další skutečnosti, které by soud neměl k dispozici. „Tradiční metody právní kontroly, zejména soudní, se již nezdaří adekvátními, dostačujícími při současné, nepřehledné situaci v oblasti veřejné správy.“ Soudní forma ochrany je účinná z důvodu

¹¹¹ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 16.

¹¹² § 16 zákona o veřejném ochránci práv.

¹¹³ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 13 - 16.

¹¹⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. Může nové správní soudnictví nahradit veřejného ochránce práv?. *Právní rozhledy*, 2002, č. 8, s. 372 - 373.

vynutitelnosti rozhodnutí, zároveň ale také časově a finančně náročná. Postup VOP je naopak neformální, rychlý a není zpoplatněn.¹¹⁵

7.1.1 Ústavní soud

V souvislosti s danou podkapitolou se dále budeme věnovat vztahu VOP a Ústavního soudu. Otázka překrývání působnosti již byla řešena v podkapitole Věcná působnost VOP, kde jsme uvedli dva názory na danou problematiku, názor profesora Sládečka a magistry Šabatové. Na tomto místě bude pojednáno o možném rozšíření pravomocí VOP ve vztahu k Ústavnímu soudu.

Dle názoru docenta Šimíčka by bylo vhodné, aby VOP disponoval právem napadnout před Ústavním soudem zákon¹¹⁶ a dále, aby VOP měl možnost ve výjimečných případech podat ústavní stížnost. K prvnímu návrhu argumentuje docent Šimíček následovně. „Ačkoli se působnost VOP nevztahuje na Parlament ČR, správní úřady jednají na základě zákona. Pokud je daný zákon v rozporu s ústavním pořádkem ČR, VOP vydá nezávazné doporučení, které adresuje vládě ČR.“ Sjednávání nápravy prostřednictvím daných doporučení nevidí docent Šimíček jako efektivní způsob. Dále k druhému návrhu, ačkoli charakteristickým znakem stížnosti je individuální postižení stěžovatele na jeho právech, a dále možnost podat ústavní stížnost má ombudsman ve státech, kde nelze podat individuální ústavní stížnost, považuje za efektivní, dát tuto možnost VOP i v ČR. Jednalo by se o stížnosti, které by svým významem přesahovaly zájmy stěžovatele.¹¹⁷

Doktor Varvařovský ve svém příspěvku předneseném na mezinárodní vědecké konferenci dne 14. května 2002 na téma Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti zastával názor, že rozšíření subjektů, které jsou oprávněny podat návrh na zrušení zákona u Ústavního soudu, o VOP není nutné. Kompromisním řešením by mohlo být, kdyby

---

¹¹⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 16 - 17.

¹¹⁶ „Návrh na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení je oprávněn podat prezident republiky, skupina nejméně 41 poslanců nebo skupina nejméně 17 senátorů, senát Ústavního soudu v souvislosti s rozhodováním o ústavní stížnosti, vláda za stanovených podmínek, ten, kdo podal ústavní stížnost nebo ten, kdo podal návrh na obnovu řízení. Návrh na zrušení jiného právního předpisu nebo jeho jednotlivých ustanovení jsou oprávněni podat vláda, skupina nejméně 25 poslanců nebo skupina nejméně 10 senátorů, senát Ústavního soudu v souvislosti s rozhodováním o ústavní stížnosti, ten, kdo podal ústavní stížnost nebo ten, kdo podal návrh na obnovu řízení za stanovených podmínek, zastupitelstvo kraje, veřejný ochránce práv, Ministerstvo vnitra za stanovených podmínek, věcně příslušné ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad za stanovených podmínek, ředitel krajského úřadu za stanovených podmínek, zastupitelstvo obce za stanovených podmínek.“ Srv. § 64 odst. 1 a 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁷ ŠIMÍČEK, Vojtěch. Důvody ústavního zakotvení veřejného ochránce práv. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 26 - 27.

VOP disponoval možností účastnit se řízení ve věci zrušení zákona před Ústavním soudem jako vedlejší účastník.¹¹⁸

7.2 Moc výkonná

VOP je zcela nezávislý na moci výkonné. Správní úřady mají naopak povinnosti vůči VOP. Dle § 15 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv je VOP oprávněn vstupovat do prostor úřadů a provádět šetření. Dle § 15 odst. 2 daného zákona jsou úřady povinny poskytnout informace a vysvětlení, předložit spisy, sdělit své stanovisko.

VOP není oprávněn zasahovat do činnosti správních úřadů. Ve vztahu k úředníkům se totiž nejedná o vztah nadřízenosti a podřízenosti. „VOP není ani nezávislým zvláštním státním orgánem samostatně rozhodujícím s externími účinky. Jeho oprávnění mají toliko iniciační povahu, projevující se ve formě návrhů, doporučení, názorů.“¹¹⁹ Vztah VOP a moci výkonné je vztahem spolupráce. Činnost VOP přispívá k lepšímu fungování dané moci.¹²⁰

7.3 Moc zákonodárná

Jak již bylo řečeno v podkapitole Klasifikace ombudsmanů, danou instituci lze členit na ombudsmana moci zákonodárné, ombudsmana moci výkonné a zvláštního ombudsmana. V ČR máme tzv. pravého ombudsmana, tedy ombudsmana moci zákonodárné.¹²¹ Zákonné povinnosti VOP vůči Poslanecké sněmovně nečinní danou instituci závislou na tomto orgánu. Závěrem tedy můžeme říci, že VOP není závislý na moci zákonodárné.¹²²

---

¹¹⁸ VOP má právo účastnit se řízení (vyvolaného jiným subjektem) ve věci zrušení podzákonného právního předpisu před Ústavním soudem jako vedlejší účastník. Srv. VARVAŘOVSKÝ, Pavel. Role ombudsmana ve vztahu k Ústavnímu soudu a správnímu soudnictví. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 86.

¹¹⁹ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 11 - 12.

¹²⁰ VALÁŠEK, Miloš. Vzájemný vztah veřejného ochránce práv a výkonné moci. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 90.

¹²¹ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman a jeho role při ochraně práv. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 18.

¹²² SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 7 - 9.

8 Otázka ústavního zakotvení instituce

V dané kapitole bude pojednáno o problematice ústavního zakotvení instituce VOP. Ombudsman je ústavně zakotven v řadě evropských států, jmenujme Švédské království, Nizozemské království, Španělské království, Finskou republiku, Rakouskou republiku, Slovenskou republiku. Zeměmi bez ústavního zakotvení dané instituce jsou Česká republika, Italská republika.

Obecně pro naplnění smyslu a účelu ústavy by se měla právní ústava překrývat s faktickou ústavou. Dle docenta Šimíčka v ČR však k tomuto jevu v některých případech nedochází, a to z politických důvodů. Příkladem je právě instituce VOP, kdy tato byla zřízena zákonem o veřejném ochránci práv, ač z hlediska významu dané instituce měla být zakotvena v ústavním pořádku.

Dalším argumentem pro ústavní zakotvení je fakt, že ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „Ústava ČR“), zakotvuje organizaci státní moci, vymezuje vztah jednotlivce a státu, vztah mezi vnitrostátním a mezinárodním právem. Konkretizaci obecných ustanovení v Ústavě ČR poté provádějí právní předpisy nižší právní síly. „Zřízením instituce VOP běžným zákonem dochází k zásadnímu narušení hierarchického uspořádání právního řádu a jeho logiky.“ Také neexistuje jasná definice VOP. Jak již bylo řečeno, Ústava ČR obecně vymezuje veřejné instituce. Bližší vymezení obsahují prováděcí právní předpisy. Docent Šimíček tedy konstatuje, že „interpretační proces směřuje od ústavních předpisů k zákonům, nestanoví - li sám ústavní předpis výslovně výjimku.“

Dále není vymezeno přesné začlenění do systému dělby moci. Dle docenta Šimíčka je překonáno klasické dělení státní moci, a proto „je nutné, aby každá relevantní státní instituce měla své jasně vymezené ústavní postavení.“

Závěrečný argument docenta Šimíčka zní, „zřízení VOP toliko běžným zákonem považují za - ve své podstatě - obcházení ústavodárné procedury, v konečném důsledku snižující význam a vážnost této instituce.“

Dle docenta Šimíčka by bylo možné VOP zakotvit jako samostatnou instituci v rámci samostatné hlavy Ústavy ČR. Základní vymezení by mělo obsahovat definici VOP, ustanovení VOP a jeho zástupce, funkční období, odvolání, zánik funkce a zmocnění pro konkretizaci dané instituce v zákoně.¹²³

---

¹²³ ŠIMÍČEK, Vojtěch. Důvody ústavního zakotvení veřejného ochránce práv. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 21 - 25.

Jiný názor zastává profesor Sládeček. Dle jeho pohledu, „ústavní regulace ombudsmana není *conditio sine qua non*, protože nejde o orgán, který by disponoval samostatnou mocenskou pravomocí a mohl tak ingerovat do existující dělby státní moci. Jde o orgán od parlamentu, tedy moci zákonodárné, odvozený, opatřený toliko iniciačními oprávněními. Jedině parlament je, na základě jeho podnětu, oprávněn sankcionovat, mocensky uplatnit svou pravomoc vůči moci výkonné.“^{124 125} Nicméně ve svém příspěvku předneseném na mezinárodní vědecké konferenci dne 14. května 2002 na téma Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti dodal, že konstituční regulaci je třeba chápat jako stabilnější základ pro danou instituci a posílení samotného postavení a autority VOP.

Docent Šimíček reagoval na názor profesora Sládečka ve svém příspěvku předneseném na téže konferenci. Uvedl, že se neztotožňuje s uvedeným názorem a oponoval, že kritériem ústavního zakotvení instituce není pouze mocenský charakter této, jinak by nebylo logické zakotvení komisí či výborů parlamentu.¹²⁶

---

¹²⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 12.

¹²⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman a jeho role při ochraně práv. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 9 - 10.

¹²⁶ ŠIMÍČEK, Vojtěch. Důvody ústavního zakotvení veřejného ochránce práv. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 23.

9 Právní úprava instituce ve vybraných státech

V rámci dané kapitoly bude pojednáno o instituci ombudsmana ve třech vybraných státech. Jedná se o Švédské království, jelikož je kolébkou dané instituce a reprezentantem klasického pojetí ombudsmana. Druhou zemí, kterou se budeme zabývat, je Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Daný stát byl vybrán proto, že zde nalezneme tzv. britský model ombudsmana, který je v mnohém odlišný od klasického modelu skandinávského. Posledním státem je Slovenská republika, s kterou jsme až do roku 1993 sdíleli společný stát. Je proto zajímavé vidět, jakým způsobem je daná instituce zakotvena zde.

9.1 Švédské království

Jak již bylo řečeno v podkapitole Pojem ombudsman, první právní zakotvení instituce v daném státě nalezneme v ústavě z roku 1809. V současnosti „Justitieombudsmannen“ neboli Parlamentní komisař pro spravedlnost je volen švédským parlamentem. Vláda dále zřídila ombudsmana na ochranu svobodného podnikání, ombudsmana pro spotřebitelské vztahy, ombudsmana pro rovné příležitosti a ombudsmana proti etnické diskriminaci. Působnost dané instituce zahrnuje také oblast soudnictví.¹²⁷

9.2 Spojené království Velké Británie a Severního Irska

S institucí ombudsmana ve Velké Británii se poprvé setkáme v roce 1967, kdy byl ustanoven „Parliamentary Commissioner for Administration, the Parliamentary Ombudsman“ neboli Parlamentní komisař pro správu.¹²⁸ „Tento úřad nemá žádný bezprostřední kontakt s občany, vystupuje jen nepřímě jako zástupce občanů a působí v první řadě jako instituce, která pomáhá poslancům řešit konflikty mezi občany a exekutivou.“¹²⁹

Parlamentní komisař je do funkce jmenován britským panovníkem. S ohledem na reprezentativní funkci hlavy státu, ve skutečnosti příslušnou osobu určuje vláda. Nejedná se však o instituci závislou na moci výkonné, vlivem na výběr kandidáta možnost ovlivňovat danou instituci končí. Funkční období není stanoveno, jedná se o nespécifikovanou dobu „dobrého chování“, avšak limitem je věk 65 let, tedy odchod do důchodu.¹³⁰

---

¹²⁷ *Www.epravo.cz* [online]. 2010 [cit. 16. listopadu 2010]. Letem ombudsmanským světem. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/letem-ombudsmanskym-svetem-20246.html>>.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ SKÁLA, Josef. Postavení a kompetence ombudsmana v ústavně - politickém systému kapitalistických států. *Právník*, 1989, č. 9 - 10, s. 792.

¹³⁰ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část II.). *Správní právo*, 1998, č. 2, s. 68 - 69.

Vedle dané instituce působí ve Velké Británii od roku 1973 Komisař pro zdraví a od roku 1974 Komisaři pro místní správu. S výjimkou Komisařů pro místní správu se občané na ombudsmana obracejí nepřímo prostřednictvím poslanců. Zmíněná výjimka tedy znamená, že občané se na tyto obracejí přímo, avšak nikoli ve všech záležitostech.¹³¹

9.3 Slovenská republika

Dle článku 151a odst. 1 ústavního zákona č. 460/1992 Sb., Ústava Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, „Verejný ochranca práv je nezávislý orgán Slovenskej republiky, ktorý v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom chráni základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb v konaní pred orgánmi verejnej správy a ďalšími orgánmi verejnej moci, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom. V zákonom ustanovených prípadoch sa verejný ochranca práv môže podieľať na uplatnení zodpovednosti osôb pôsobiacich v orgánoch verejnej moci, ak tieto osoby porušili základné právo alebo slobodu fyzických osôb a právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci poskytnú verejnému ochrancovi práv potrebnú súčinnosť.“ Následující odstavce daného článku stanoví, že ombudsmanem může být zvolen slovenský občan, volitelný do Národní rady Slovenské republiky, který v den volby dosáhl věku 35 let. Funkční období je pětileté. Dále je zde zakotven zánik funkce a odvolatelnost.¹³²

Daný článek byl přijat v rámci novely Ústavy Slovenské republiky v roce 2001. Prováděcím předpisem daného je zákon č. 564/2001 Z. z., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.^{133 134}

Prvním a také současným (v roce 2007 zvolen podruhé) ombudsmanem je Doc. JUDr. Pavel Kandráč, CSc.¹³⁵

---

¹³¹ *Www.epravo.cz* [online]. 2010 [cit. 16. listopadu 2010]. Letem ombudsmanským světem. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/letem-ombudsmanskym-svetem-20246.html>>.

¹³² KOLMAN, Petr. Vše důležité o ombudsmanovi. *Moderní obec*, 2002, č. 6.

¹³³ SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 356.

¹³⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman a jeho role při ochraně práv. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 14 - 15.

¹³⁵ *Www.vop.gov.sk* [online]. 2010 [cit. 16. listopadu 2010]. Pavel Kandráč. Dostupné na <<http://www.vop.gov.sk/pavel-kandrac>>.

10 Závěr

Veřejný ochránce práv je institucí, která nepochybně našla své postavení v rámci veřejné správy. Jelikož se jedná o monokratický státní orgán, je logické, že to, jakým způsobem se nový institut zapíše do povědomí široké veřejnosti, je odvislé od osoby, která danou funkci zastává. Odvažuji se tvrdit, že právě osobnost JUDr. Motejla, jeho způsob prezentace a práce, kterou za sebou zanechal, dokázaly obhájit danou instituci z hlediska nutnosti její existence a pomohly nalézt zmíněné postavení. Také z počtu podaných podnětů, jejichž číslo se od roku 2004 každoročně zvyšuje, je patrné, že instituce je v očích veřejnosti vnímána pozitivně.

Cílem práce bylo poskytnout přehled o činnosti ombudsmana JUDr. Motejla. Rozsáhlá kapitola je proto věnována nejznámějším případům doktora Otakara Motejla. Jsem přesvědčena, že předložené případy ukazují různorodost činnosti ochránce. Jak již bylo nastíněno v úvodu, k pochopení problematiky instituce je nutné zabývat se i jinými hledisky než samotnou činností, proto se v předloženém textu zabýváme také vznikem instituce ombudsmana, kdy je práce rozdělena na část zabývající se obecně „objevením“ institutu a část zabývající se zakotvením instituce v právním řádu ČR. Dále je pojednáno o právní úpravě instituce a postavení v systému dělby státní moci.

Zajímavou se zdá nastíněná otázka možného ústavního zakotvení instituce. Na tomto místě si dovoluji uvést svůj názor, kdy se domnívám stejně jako docent Šimíček, že ústavní zakotvení instituce, jakou je VOP, by bylo namístě. Pokud si dovolím zjednodušit úvodní ustanovení zákona o veřejném ochránci práv, daná instituce působí k ochraně osob před správními úřady a dále k ochraně před diskriminací. Jedná se o práva zaručená LZPS, která je součástí ústavního pořádku ČR. Instituce, která je zřízena k ochraně takovýchto práv, by měla být zakotvena ústavním zákonem, či v Ústavě ČR.

„Ombudsman by měl sloužit průměrnému, obyčejnému občanovi, bohatstvím neoplývajícímu a právnicky „nedotčenému“ individu, ztracenému v houšti arogantní byrokracie, jako jednoduchá, nenáročná, a přitom relativně účinná forma domáhání se ochrany. Pomoc přitom může spočívat i „jen“ v poskytnutí relevantní informace (právního charakteru).“ Důvodová zpráva k zákonu o veřejném ochránci práv dle mého názoru vystihla danou instituci naprosto přesně, jak odpovídá současnému vnímání veřejnosti.

11 Bibliografie

1. Monografie:

SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman a jeho role při ochraně práv. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 9 - 20.

ŠIMÍČEK, Vojtěch. Důvody ústavního zakotvení veřejného ochránce práv. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 21 - 28.

VARVAŘOVSKÝ, Pavel. Role ombudsmana ve vztahu k Ústavnímu soudu a správnímu soudnictví. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 85-87.

VALÁŠEK, Miloš. Vzájemný vztah veřejného ochránce práv a výkonné moci. In *Postavení a role ombudsmana v demokratické společnosti*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002, s. 89 - 90.

ŠABATOVÁ, Anna. *Ombudsman a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2008. 200 s.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. 1488 s.

2. Odborné časopisy:

SKÁLA, Josef. Postavení a kompetence ombudsmana v ústavně - politickém systému kapitalistických států. *Právník*, 1989, č. 9 - 10, s. 782 - 799.

SKÁLA, Josef. Český ombudsman. *Právník*, 1998, č. 2, s. 89 - 118.

SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část I.). *Správní právo*, 1998, č. 1, s. 1 - 17.

SLÁDEČEK, Vladimír. Ombudsman: Charakteristika instituce (část II.). *Správní právo*, 1998, č. 2, s. 68 - 88.

SLÁDEČEK, Vladimír. Veřejný ochránce práv: Česká varianta ombudsmana skutečností. *Právní rozhledy*, 2001, č. 8, s. 351 - 359.

ONDRUŠ, Radek. Prostředky dozoru nad detencí. *Původní nebo upravené texty pro ASPI*, 2001.

ONDRUŠ, Radek. Kapitoly ze správního práva XI. – Záruky zákonnosti a kontrola veřejné správy. *Původní nebo upravené texty pro ASPI*, 2002.

HANÁK, Marek. Kancelář veřejného ochránce práv. *Právní rádce*, 2002, č. 4, s. 21 - 22.

SLÁDEČEK, Vladimír. Může nové správní soudnictví nahradit veřejného ochránce práv?. *Právní rozhledy*, 2002, č. 8, s. 371 - 375.

KOLMAN, Petr. Vše důležité o ombudsmanovi. *Moderní obec*, 2002, č. 6.

KOLMAN, Petr. Vše důležité o ombudsmanovi. *Moderní obec*, 2002, č. 7.

KOLMAN, Petr. Vše důležité o ombudsmanovi. *Moderní obec*, 2002, č. 8.

KOLMAN, Petr. Veřejný ochránce práv ve vztahu k veřejné správě. *Veřejná správa*, 2005, č. 14, s. 10.

OTÁHALOVÁ, Lucie; ČIŽINSKÝ, Pavel. Antidiskriminační zákon v poločase. *Via Iuris*, 2006, s. 61

ČERMÁK, Michal; KVASNICOVÁ, Jana. Několik poznámek k českému antidiskriminačnímu právu. *Bulletin advokacie*, 2010, č. 3, s. 19.

3. Periodika:

NAVARA, Luděk. Muž, který nabízel naději. *MF Dnes*, 11. května 2010, s. A12.

SYSLOVÁ, Jana. Advokát disidentů a velký kritik justiční mafie. *MF Dnes*, 10. května 2010, s.A2.

ŠPAČEK, Bohumil. Odešel statečný muž, který nikdy neuhýbal. *MF Dnes*, 10. května 2010, s. A1.

STRNADOVÁ, Tereza. „Neměl rád blbce. Měl potíže s komunisty.“ *MF Dnes*, 10. května 2010, s. A3.

4. Právní předpisy:

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

ústavní zákon č. 460/1992 Sb., Ústava Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů

Důvodová zpráva k návrhu zákona o veřejném ochránci práv

5. Internetové zdroje:

www.ochrance.cz

www.vlada.cz

www.idnes.cz

www.epravo.cz

www.vop.gov.sk

Abstrakt práce

Bakalářská práce se zabývá institucí veřejného ochránce práv, která byla do právního řádu České republiky zakotvena zákonem č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů. Činnost JUDr. Otakara Motejla jako veřejného ochránce práv je hlavním tématem předkládané práce spolu s daným zákonem. Práce se dále věnuje vzniku instituce a také postavení ombudsmana v rámci státní moci.

Thesis abstract

The topic of this bachelor thesis is the Institution of the Ombudsman, which was laid down into the body of laws of the Czech Republic by the Act number 349/1999 Sb., about the Ombudsman, subsequently amended. The activity of JUDr. Otakar Motejl as the Ombudsman is the main theme of this thesis together with the given Act. Further, the thesis deals with the formation of the Institution of the Ombudsman as well as his status within the frame of the state authority.

Seznam klíčových slov

diskriminace, instituce, Kancelář veřejného ochránce práv, Motejl Otakar, JUDr., ochránce, ombudsman, principy dobré správy, Ústavní soud, Ústava, veřejná správa, veřejný ochránce práv, zákon o veřejném ochránci práv, zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů

The list of the key vocabulary

discrimination, institution, the Office of the Ombudsman, Motejl Otakar, JUDr., guardian of the rights, Ombudsman, The principles of good administration governance, Constitutional Court, Constitution, Public service, Ombudsman, the Act about the Ombudsman, Legal treatment and the legal remedies of the shelter from the discrimination Act and some act's changing act